

Qurucusu:
Adil Minbaşiyev

Gündəlik hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı ilin
iyulundan çıxır

№ 17 (5849) 13 fevral 2021-ci il

Qiyməti 30 qəpik

BİRİNCİ VİTSE-PREZİDENT ÇAĞIRIŞ ETDİ

"Razılaşaq ki, elm, texnologiya və innovasiya dünyada cəmiyyətlərin sosial-iqtisadi inkişafının aparıcı qüvvəsidir. ICESCO-nun xoşməramlı səfiri qismində mən bütün üzv dövlətlərə bu sahələrə daha çox sərmayə yatırmağa, habelə zəruri siyaset və birgə fəaliyyət planları işləyib hazırlamağa dair çağırış edirəm".

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva ICESCO tərəfindən elan olunan "Qadınlar illi" çərçivəsində "Qadınlar və qızlar elmdə" Beynəlxalq Günü münasibətilə videokonfrans formatında keçirilən tədbirdəki çıxışında bildirib.

Birinci vitse-prezident qeyd edib: "Biz qadınlar və qızların sabahın əmək bazarına

lazımı bacarıqlara yiyələnmələri üçün inovativ maliyyə mexanizmləri yaratmalıdır. Azərbaycan bu mənada öz töhfəsini verməyə hazırlıdır".

"Digər rayonlarda da Prezidentin xüsusi nümayəndələri ola bilər"

Milli Məclis sədrinin birinci müavini İlham Hüseynli Prezidentin xüsusi nümayəndələrinin yalnız işgaləndən azad edilmiş ərazilərdə fəaliyyət göstərəcəyini açıqlayıb.

Adalet.az-in məlumatına görə, İlham Hüseynli parlamentin iclasında deyib ki, xüsusi nümayəndəlik institutu özünü doğruldarsa, gələcəkdə Azərbaycanın digər ərazilərində də ola bilər. İlham Hüseynli onu da əlavə edib ki, xüsusi nümayəndələrlə həmin ərazilər üzrə icra başçılarının səlahiyyətləri ilə kəsişir.

Dəniz quldurlarının girov götürdüyü 15 türk dənizçi xilas edildi

Nigeriya sahilində dəniz quldurlarının girov götürdüyü 15 türk dənizçi xilas edilib.

Bu barədə Boden Dənizçilik şirkətinin baş direktoru Levent Karsan məlumat verib. Onun sözlərinə görə, dənizçilərin vəziyyəti yaxşıdır və hazırda Nigeriyadadırlar. 1-2 gün ərzində Türkiyəyə götəriləcəklər.

Xatırladaq ki, öten ayın sonları Qvineya körfəzində "Mozart" gəmisi dəniz quldurları tərəfindən qaçırılıb. Gəmidə olan 19 nəfərdən 15-i girov götürülüb, 1 nəfər öldürülüb, 3 nəfər isə gəmide qalıb. Öldürülmənən azərbaycanlı mühəndis Fərman İsmayılovun cənəzəsi Azərbaycana göndərilərək döyüldüyü Siyezən rayonunda dəfn edilib.

Məcburi köçkünlərin statusu nə vaxt ləğv olunacaq?

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdəki öz dədə-baba yurdlarına qayğıdana qədər məcburi köçkünlərin statusu qüvvədən galacaq. Adalet.az-in məlumatına görə, bunu Milli Məclisin iclasında parlamentin əmək və sosial siyaset komitəsinin sədri Musa Quliyev deyib. O bildirib ki, məcburi köçkünlərin statusu hələlik ləğv edilməyib.

"Onların övladlarının təhsil haqqından azad edilməsi də hələ qüvvədədir. Bu imtiyazlar onlar öz dədə-baba yurdlarına qayğıdana qədər davam edəcək", - deyə M.Quliyev əlavə edib.

Polislər və oğrular

İrade TUNCAY

iradetuncay@rambler.ru

Efes xarabaliqlarını görən çoxdu yeqin aranızda. Mən da gəzmışəm oradır. Heyrətverici mənzərələri var - kitabxana, teatr, oyunlar üçün meydən, hamam, yamacda yaşıyış evləri, hətta ümumi ayaqyolu, hətta ümumxana... Əsas küçədə isə kralın fərمانları qazılmış (yazılmış demirəm, daş üstüne qazılmış) lövhələr... Lövhələrin məzmununu öyrənmək istədim, tərcüməsinə oxudum, Roma dövrünə aid fərman idi. Kimin adından yazıldığıni unutmuşam, amma xəbərdarlıq idi. Deyirdi ki, "Sizin şəhərinizə çox para vermişik. Siz yenə yoxluqdan şikayət edirsiniz. Oğurlamısız dövlətin pullarını. Cəzalanacaqsınız!!!..." ... Təxminən belə...

Bax: səh.3

GÜNÜN LƏTİFƏSİ

Kişi ilə arvad bir gün da laşır.

- Nə qədər olar bir otaqlı evdə qalmaq. Get pul qazan üç otaqlı ev al. Öldük bir otaqlı evdə qalmaqdan. Kişi əsəbləşir

evdən çıxır. Həyətə düşəndə butulkaya təpik vurur. Butulkadan cin çıxır.

Cin:
- Ey mənim sahibim, mənə arzunu de yerinə yetirim.

Kişi:
- Mənə üç otaqlı bir ev ver.

Cin:
- Adə, üç otaqlı ev versəydim özüm butulkanın içində nə gəzirdim?

Bu qurumlar Azərbaycan investisiya Holdinginin idarəetməsinə verildi

Prezident İlham Əliyev "Azərbaycan Hava Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin, "Azərbaycan Dəmir Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin, "Bakı Metropoliteni" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin və Bakı Nəqliyyat Agentliyinin tabeliyindəki "BakuBus" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin Azərbaycan Investisiya Holdinginin idarəetməsinə verilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda qeyd edilir ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 5 noyabr tarixli 1174 nömrəli Fermanının 1-ci hissəsi ilə təsdiq edilmiş siyahıda nəzərdə tutulan aşağıdakı dövlət müəssisələri Azərbaycan Investisiya Holdinginin idarəetməsinə verilsin:

- 1.1. "Azərbaycan Hava Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti;
- 1.2. "Azərbaycan Dəmir Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti;
- 1.3. "Bakı Metropoliteni" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti;
- 1.4. Bakı Nəqliyyat Agentliyinin tabeliyindəki "BakuBus" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti.
2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetini bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.
3. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi və Azərbaycan Investisiya Holdingi bu Sərəncamdan irəli gələn məsələlərin həlli üçün zəruri tədbirlər görsünlər.

Birinci vitse-prezident: "Bütün dinlərə məxsus mədəni irsi bərpa edəcəyik"

"Mən fürsətdən istifadə edərək, Ermənistən işğal etdiyi ərazilərimizin 30 ildən sonra Azərbaycan tərəfindən azad olunması və tarixi ədalətin bərpası ilə nəticələnən ötən ilki 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı dəyərli dəstəyinə görə ICESCO-ya, şəxşən onun Baş direktoru doktor Salim Al Malikiyə dərin minnədarlığımı ifade etmək istəyirəm. Bir ay bundan əvvəl Azərbaycan Prezidentinin dəvətinə əsasən Baş direktorun rəhbərliyi ilə ICESCO-nun nümayəndə heyeti Azərbaycanda səfərdə olmuşdur. Qonaqlarımız azad olunmuş bəzi ərazilərə səfər etmək imkanı əldə etmiş və onlarla məscidlerimizin təhqiq olunması və yülzülə tarixi abidələrimizin dağılıması daxil olmaqla, ümumi dağıntı və vandalizmin miqyasının şahidi olmuşlar".

Bu sözleri Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva ICESCO tərəfindən elan olunan "Qadınlar illi" çərçivəsində "Qadınlar və qızlar el-məd" Beynəlxalq Günü münasibəti ilə videokonfrans formataında keçirilən tədbirdəki çıxışında deyib.

Mehriban Əliyeva bildirib ki, hazırda dövlət qarşısında azad olunmuş ərazilərin canlandırılması və azərbaycanlı məcburi köçkünlərin doğma yurdlarına təhlükəsiz qaydırışının təmin edilməsi kimi nəhəng vezifə dayanır:

"Biz bunun öhdəsindən gələcəyik. Biz dağıdılmış şəhərləri və kəndləri bərpa edəcəyik. Biz orada məktəblər tikəcəyik. Biz yalnız müsəlmanlara deyil, bütün dinlərə məxsus mədəni irsi bərpa edəcəyik. Biz işğal zamanı zərər görmüş mədəni irs abidələrinin vəziyyətinin qiyətləndirilməsində ICESCO-nun Azərbaycan hökuməti ilə birgə çalışmağa hazır olduğunu yüksək qiymətləndiririk.

Eyni zamanda, ICESCO-nun Azərbaycanda regional nümayəndəlik təsis etmesi imkanının nəzərdən keçirilməsinə görə xüsusi minnədarlığımızı bildiririk. Həmin nümayəndəlik digər sahələrlə yanaşı, qadınlar və qızların elmə rolunun artırılmasına konkret diqqət yetirməklə elm sahəsində eməkdaşlığını gücləndirə bilər".

DEMOKRATİK ƏNƏNƏLƏRİN FORMALAŞMASI...

Siyasi partiya Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları tərəfindən ölkənin siyasi həyatında, vətəndaşların siyasi iradəsinin formallaşdırılmasında və ifadə olunmasında iştirak etmək niyyəti ilə Azərbaycan Respublikasının siyasi partiyalar haqqında Qanununa uyğun olaraq yaradılmış qeyri-kommersiya hüquqi şəxsdir.

Vətəndaş cəmiyyətinin və hüquqi dövlətin əsas təsisatlarından biri siyasi partiyalarıdır. Siyasi partiyalar vətəndaş cəmiyyəti ilə hüquqi dövlət arasında əlaqələndirici vasitə kimi çıxış edir.

Sovetlər birliyinin dağılmışından sonra birpartiyalı siyasi sistem doğıldı və ötən əsrin 90-cı illərindən, başlayaraq Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra siyasi partiyaların yaranması dövrü başladı. Həzirdə ölkəmizdə 50-dən çox siyasi partiya fəaliyyət göstərir.

Azərbaycan Respublikasının prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə aparılan genişməqyaslı siyasi-hüquqi islahatlar nəticəsində siyasi plüralizmin təşviqi və siyasi partiyalarla sağlam dialoqua mühüm diqqət yətitir. Cənab Prezidentin təşəbbüsü ilə Prezident Administrasiyasında yeni yaradılan Siyasi partiyalarla iş şöbəsi qısa müddət ə-

zində demək olar ki, ölkəmizdə fəaliyyət göstərən siyasi partiyaların hamısı ilə bu sahədə iş aparır. Siyasi münasibətdə dialoq mühitinin yaranması demokratik ənənələrin formallaşmasına, siyasi partiyalarla sağlam əməkdaşlığı zəmin yaradır. Yeni si-

yasi mədəniyyətin təşəkkül tapması istiqamətində dövlətimiz müvafiq addımlar atır.

Bu gün Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalarla iş şöbəsi bir-iki radikal mövqə tutan siyasi partiyaların başqa qalan partiyalarla mütəmadı olaraq fəal dialoqlar aparır. Torpaqlarımızın işğaldən azad edilməsi istiqamətində aparılan 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı ölkəmizdə fəaliyyət göstərən siyasi partiyaların hamisi birlik nümayiş etdirdi və Ali Baş Komandanın yanında olduğunu nümayiş etdirdi. Siyasi partiyaların hamisinin birlik nümayiş etdirməsi Prezident Administrasiyasının Siyasi partiyalarla iş şöbəsinin aktiv

təhrif etməklə xalq arasında çağşınlıq yaratmaq istəyir. Lakin onların bu söyleyi vətəndaşlarımızın inam hissini qırmaq gücündə deyil.

Siyasi partiyalarla iş şöbəsinin rəhbərliyi ilə dialoqda fəal iştirak edən, istər müxalif, istərsə də hakimiyət yönümlü partiya rəhbərləri hakimiyətlə sağlam əməkdaşlığın aparılması imkanlarının yaradılmasını yüksək qiymətləndirirler. Təbii ki, bu dialoqlar birtəbəli qaydada aparılmışdır. Müsəyyən məsələlərdə fikir ayrıılıqları mövcuddur.

Lakin tərəflər bir-birinə fikirlərinə hörmətlə yanaşır, bu isə istənilən halda ümumi işin xeyrinə xidmət edir.

Bəzən dövlət əhəmiyyətli məsələlərdə siyasi hakimiyyətin müsəyyən başşadışlənən səbəblərdən deyə bilmədikləri fikirlərin müxalifət partiyaları tərəfindən və yaxud ayrı-ayrı vətəndaşlar tərəfindən sessləndirilən bəzən dairələrdə başa düşülmür və qısqançlıqla qarşılanır. Əslində buna normal yanaşılmalıdır. Məsələn, Rusiyada prezident Putinin sessləndirə bilmədiyi bəzən məsələlərin Jirinovski kimi müxalif partiya rəhbərlərinin dili ilə deyilməsi adı hal kimi qarşılanır.

Müzəffər qələbədən sonra yaranan bəzən problemlər barədə prezident İlham Əliyev də çıxışlarında razılışmaya imza atan tərəflərə iradlarını bildirir və yaranan problemlərin aradan qaldırılmasına çağrıır.

Ötən müddət ərzində cənab prezidentin iradlarından sonra bu problemlərin bəzilərinin artıq həll olunduğu da şahidi olur. Lakin görünür vətəndaşlarımızın da səsinə ehtiyac duyulur. Prezident Administrasiyası siyasi partiyalarla iş şöbəsinin bu səslərə anlaşıqla yanaşması da demokratik ənənələrin formallaşması, sağlam mühitin yaranmasının təzahürü kimi qiymətləndirilməlidir.

Rüstəm HACİYEV

Polis piyada keçidlərindən istifadə etməyənlərə qarşı reydlərə başladı

Baş Dövlət Yol Polisi idarəsinin əməkdaşları Bakı şəhəri ərazisində hərəkətin intensiv olduğu küçə və prospektlərdə təhlükəsizliyin təmin edilməsi, piyadaların vurulması ilə nəticələnən yonqılıyyat hadisələrinin qarşısının alınması məqsədilə profilaktiki tədbir keçiriblər.

İdarənin İctimaiyyətlə əlaqlərlə şəbəsindən Adalet.az-a verilən məlumatda bildirilir ki, paytaxtın Nobel prospekti və A.M.Şərifzadə küçəsində keçirilən tədbir zamanı yaxınlıqda yerüstü və yeraltı piyada keçidlərinin olmasına baxmayaraq, bundan istifadə etməməklə özləri

ilə bərabər digər hərəkət iştirakçılarına da ciddi təhlükə yaradan piyadalar saxlanılaraq onlarla maarifləndirici səhəbələr aparılıb, həmin piyadalarla yol hərəkəti qaydalarına riayət etməyin vacibliyi barədə ətraflı məlumat verilib.

Eyni zamanda, öz həyat və sağlamlıqlarına biganə yanaşaraq bu kimi inzibati xətalara yol verən piyadaların diqqətinə çatdırılmışdır ki, piyadalar tərəfindən yolun hərəkət hissəsinin müəyyən olunmayan yerdən keçilməsinə görə 20 manat, o cümlədən hərəkət süretinin həddi 80 km/saat və daha artıq müəyyən edilmiş yollarda isə 40 manat məbləğində inzibati carimə tətbiq olunur.

Qeyd edək ki, piyadalar arasında intizamın möhkəmləndirilməsi, yol hərəkəti təhlükəsizliyinin temini, xüsusi səfərlərin yol hərəkəti ilə bağlı həyat və sağlamlığının qorunması məqsədilə bu cür tədbirlər davam etdiriləcək və ümid edirik ki, hər birimiz bu məsələyə anlayışlı şəkildə yanaşsaq, müsbət nəticələrə nail olacaqıq.

FHN maarifləndirmə işlərinə başlayıb

İşğaldən azad olunmuş ərazilərimizə xüsusi icazə olmadan səfər edən mülki şəxslər arasında minaya düşərək həlak olan və ya yaralananlar var.

Fövqəladə Hallar Nazirliyindən Adalet.az -a verilən məlumatə görə, bu cür faciəvi halların baş verməsinin qarşısını almaq və əhalini işğaldən azad olunmuş ərazilərə qanunsuz səfərlərənən çəkinmək məqsədilə Nazirlək tərəfindən işğaldən azad olunmuş ərazilərə yaxın yaşayış məntəqələrində maarifləndirmə tədbirlərinə başlanılıb. Füzuli, Tərtər, Ağdam, Ağcabədi, Xocavənd və Cabrayıl rayonlarının yaşayış məntəqələrində həyata keçirilən maarifləndirmə tədbirləri zamanı əhaliyə işğaldən azad olunmuş ərazilərə həzarda minatımızla əməliyyatlarının aparıldığı, bu ərazilərə indiki halda səfərlərin həyati təhlükə daşılığı, eyni zamanda bu cür qanunsuz səfərlərin hüquqi məsuliyyəti yaratıldığı izah olunur. Maarifləndirmə tədbirlərinin davam etdirilməsi nəzərdə tutulur.

Fövqəladə Hallar Nazirliyi bir daha insanları işğaldən azad olunmuş ərazilərə xüsusi icazə olmadan səfər etmək dən çəkinməyə çağırır, bunun həyat və sağlamlıq üçün təhlükəli olduğunu xatırladır.

ƏDALƏT •

13 fevral 2021-ci il

*Milli Məclisdə struktur dəyişikliyi olub.
Adalet.az-in məlumatına görə, parlamentin iqtisadi və sosial qanunvericilik şöbəsi ləğy edilərək iki hissəyə bölünüb.*

Bununla da parlamentdə daha iki şöbə İqtisadi qanunvericilik və sosial qanunvericilik şöbəsi yaradılıb.

**Mətbuat Şurasının
Şikayətlər üzrə Komissiyasının
icasi keçirilib**

Azərbaycan Mətbuat Şurasının Şikayətlər üzrə Komissiyasının növbəti icasi keçirilib.

Şuradan Adalet.az-a bildirilib ki, toplantıni açan komissiya sədri, Jurnalistlərin Həmkarlar İttifaqının rəhbəri Müşfiq Ələsgərlı gündəlikdə duran məsələlər barədə məlumat verib. Pandemiya şərtləri nəzərə alınaraq, şikayətlərin və şikayət olunanların onlayn qaydada diniñilməsinə qərar verilib.

Komissiya "Baku Medical Plaza" klinikalar şəbəkəsinin direktoru Pərviz Şükürovun "atvaktual.az" və "xeberty.info" xəbər portallarına qarşı şikayətini araşdırıb. Şikayəçi sayda yayılan "Baku Medical Plaza" ilə bağlı şok iddia - "Qazi övladının meyidini girov saxlayıb" başlıqlı məqalədə klinika barədə dəqiqləşdirilməmiş, yanlış məlumatların oks olunduğunu, qarşı tərəfin rəyinin öyrənilmədiyini, beləliklə işgūzar nüfuzlarına xələl gətirildiyini bildirib. Xəbər portalının təmsilciləri məqalənin başqa xəbər saytlarına istinadla yayılmışlığını, buna görə faktların dəqiqləşdirilməsi üçün geniş araşdırma aparlmalıdırını bildirlərlər. Komissiya müəyyən edib ki, saytların istinad etdikləri digər media resursları şikayət doğuran materialı öz səhi-fələrindən çıxarırlıb. Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, tərəflər məsələni qarşılıqlı anlaşma formasında həll etməyə qərar veriblər.

Komissiya "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin nümayəndəsi İsmayıllı Kəngərlinin Dünya İnformasiya Agentliyi ("DİA.az") haqqında şikayətini də araşdırıb. Şikayəçi tərəf qeyd edib ki, "DİA.az" saytında ADY QSC haqqında silsilə materiallar yayılmış, həmin materiallarda koskin ittihamlar yer alsa da, QSC-nin mövqeyi öyrənilməyib, faktların dəqiqləşdirilməsi üçün təşəbbüs göstərilməyib. Komissiya müəyyən edib ki, şikayət doğurmuş yazıldarda "Azərbaycan Jurnalistlərinin Peşə Davranışı Qaydaları"nın prinsipləri, o cümlədən balans prinsipi pozulub. Komissiya "DİA.az" saytına tövsiyyə edib ki, qarşı tərəfin söz haqqını tanısın, "KİV haqqında" Qanuna uyğun olaraq iradələr aydınlıq götürməsi üçün şərait yaratınsın.

Bərədə şəhər 7 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Mehparə Mustafayeva "sheffaf.az" saytına qarşı şikayəti üzrə bildirilib ki, özünü saytin təmsilcisi kimi təqdim edən Namiq Qubadlı adlı şəxs M.Mustafayevaya zəng edərək şəntajedici materiallara sahib olduğunu bildirib, onların ictimailşədirilməsi qarşılığında müəyyən ödəniş tələb edib. Komissiya bildirib ki, MŞ yalnız yayılmış materiallara əsasında şikayətlərə baxır. İndiki halda problemin araşdırılması hüquq-mühafizə orqanlarının səlahiyyətindədir. Şikayəçiye tövsiyyə edilib ki, şikayətini hüquq-mühafizə orqanlarına yönəltsin.

Efes xarabalıqlarını görən çoxdu yeqin aranzda. Mən də gəzmışəm oralarda. Heyrətverici mənzərələri var - kitabxana, teatr, oyular üçün meydan, hamam, yamacda yaşayış evləri, hətta ümumi ayaqyolu, hətta ümumxana... Əsas küçədə isə kralın fərmanları qazılmış (yazılmış demirəm, daş üstünə qazılmış) lövhələr... Lövhələrin məzmununu öyrənmək istədim, tərcüməsini oxudum, Roma dövründə aid fərman idi. Kimin adından yazıldığını unutmuşam, amma xəbərdarlıq idi. Deyirdi ki, "Sizin şəhərinizə çox para vermişik. Siz yenə yoxluqdan şikayət edirsınız. Oğurlamısız dövlətin pulsularını. Cəzalanacaqsınız!!!..." Təxminən bələ... Eramızdan əvvəl X əsre aid bir yazı. Deməli, dövlət pulunu talan eləmek təcrübəsi hər zaman olub, hər zaman cəza da olub. Xeyri yoxdu...

Deyirlər ki, xəzinə uğurluğu və korrupsiya sözəri sinonim deyil. Mən də deyirəm ki, sinonimdi. Oğurlamağa şərait yaradılmasa, yeni rüşvət verilməsə hardan aparacaqsan? Nəzəret yoxdusa daşı apar da...

Antik dövrlərdən metodları dəyişmir - dövlət ehtiyaclarını artıq göstər, vergidən, gömrükden gələn gəlirləri gizlət, xəzinədən mövcud olmayan, uydurulmuş ehtiyacları çıxar, kiminse cibinə yönəlt və daşı apar...

Dövlət xəzinəsi varsa, əhali vergi verirsə, ordu, məhkəmə, icraedici strukturlar varsa, ərazi vahidləri mövcuddursa və bunları yığan, bölgü aparan, nəzərat edən icraçılar varsa ne olacaq??? Əlbəttə, oğurlanacaq... Hami eyni ola bilməz ki...

Hammurapi qanunlarında yazır (deymir ki, ilk konstitusiya sayılır bu qanunlar, eramızdan əvvəl XVIII əsr-də yazılıb):

"Əgər Tanrıının və ya sarayın əmlakı talan edilbsə və əgər talan olununu kimsə qəbul edibsə, edam olunacaq".

Qədim Yunanistanda xəzinə uğurluğu mövzusu geniş yayılmış ki, Aristofanın komediyalarında yazılıb bu barədə ... Oxuyanlar Hammurapi, Aristofan haqqında bilmirlərse ən azından internetdə məlumat ala bilərlər...

Maraqlıdır ki, qədim Romada belə uğurluqları "anlaysıla", adı bir şey kimi qarşılıyıblar. Deyəsən, biz də onlara oxşayıraq ... O dövrün salname-lərində yazılınlardan:

"Hesabatlarda ordunun sayını artıq göstərən komandirlərdən tutmuş, burdan qalan pulları müxtəlif hesablarda şışirdən məmurlara qədər... hamı oğurlayırdı. Vəzifə cibləri doldurmaq vasitəsi sayılır. Və orta oğurluq həyat norması idi."

Tarixçilərin fikrine görə, bu uğurluqlar orduda intizamin dağılmamasına,

döyüş qabiliyyətinin sönməsinə və sonda imperiyanın çökəməsinə getirib çıxardı...

Və nə qədər ağır cəzalar tətbiq olunsa da, bütün dövrlərdə bütün hökmdarlar dövləti rüşvətdən, xəzinə uğurluğundan aralı tuta bilmədilər... Nisbet məsəlesi vardi. İvan Qrozni opriçnina yaratdı, lap rəzil vəziyyət yarandı, Birinci Pyotr öz əyanlarından 13 milyon pulu xəzinəyə qaytarmışdı - müqayisə üçün deyək ki, 1724-1727-ci illər arası Rusiya imperiyasının hərbi büdcəsi 17 milyon idi. Belə...

Korrupsiya sözü latin dilindən gelir - çürümək, mehv olmaq, satın alınmaq mənasını verir. Latin dili indi ölü dil sayılsa da, ənənəsi yaşayır. Korrupsiyanın sistematik xarakteri onun məcburi funksiya daşımاسındadır. Aşağıdan rüşvəti yiğib yuxarılla böülürlər və bu məcburiyyət yaramaz adamların zənginləşməsinə xidmet edir...

Təbii ki, yeni bir söz demədim. Hami bilir də bunu. Bilir və qanun adı olan hər şeye nifret edir. Bilir ki, savaşın ilk günlərində filankəsin başına torba keçirib aparıblar. Bilir ki, bu işin içinde torba tikənlər də olmamış deyil. Qorxulu olan budur... Qanuna nifret...

Kök Avropadan gəlsə də, orda XVII əsrin sonlarından bu bələdan qurtarmaq cəhdələri başlayıb. Amma özlərində dəyişmək cəhdə deyək - bizim kimi ölkələrdən alıllar da, tələb edirlər də... Hind eposlarında bir məraqlı fikir var - suyun altına baş vuran quşlar orda su içirlərmi? Dörd tərəfin sudursa, içmədən dayana bilərsəm? Deməli, bu həm də mənəviyyata bağlı bir şeydi. Gözün toxdusa guman var... Acdisa, çalışdığı yer "

"Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti"ne çevrilir. Və başlanıb birçə həmlədə igidlikdən cinayət, cinayətdən hünər nəqli yazmaq...

Dante "İlahi komediya"da oğrulara yer verir. Nə fərq? Böyük oğrular, ya kiçik? Enində-sonunda uğurluqdu da. Yoox, amma ... Fərq var. Oğru var mal-heyvan aparır, oğru var söz uğurlayıb, oğru da var həyat... Deyək ki, bir adam küçədəki göyərti satan nənələri, limon satan xalaları döyübübüy bir az pul toplayıb. Yetmir, da-ha yüksəklər cəlb edir - yenə döyübübüyək lazımlı gəlir ... Pul çoxaldıqca satın alına biləcək mövqelər də artır.

Vəzifəni satın almaq olur, hörməti olmur. Satın alır təbii, amma içinde bir qəzəb də artır... Oturduğu mövqe var, nəsil-necabət yoxdu... Və xatırladırlar ona tez-tez hardan gəldiyini... Əslə-nəslə satın almaq olmur axı... Çərə nəyə qalır? Həəə, bildiniz - nifret kükreyir əslə olanlara ... Və bu da cəmiyyətdə qeyri-bərabər durumu körükleyir. Neyləmək olar? Hər şey alınıb-satılmışdır. Ya satılır? Deyəcəksiniz bizdə bunun da çərəsi var... Siyasətin dili kateqorik olmur, rəngi ağı ve ya qara olmur, ən pisin içindən nisbətən yaxşını seçmək olur. Haradasansa, kiminləsənə, ne mümkünküdəsə onu edirsən. Məhz bu - nə mümkünküdəsə...

Qəribədir, dünya yazıçıları oğru obrazlarından uğurla istifadə edib və in-diye qədər də hamını Jan Valjan, Javer, Tenardye ilə müqayisə edirlər. Biz xalq, ya da toplum deyək - incik olmuşuq hər zaman. Qaçaq Hüseyndi yaddaşlarda. Çünkü haqsızlıq çox görüb dövleti təmsil edənlərdən. Arada bəzi təmiz adamlar var - onlara da anomalous baxılar. Pulu yoxdu ona görə. Sovet filmfilan çəkdirdi özünü qoruyan şəxslər haqqında ... Əsərlər yazdırıldı. Hətta Dyadya Styopa var uşaq xatırələrində... Bu gün isə... İnciklik və nifret. Haqlı-haqsız...

Hökəm verənin xalqı seçmək imkanı yoxdur, əyanlar isə hər zaman göz qabağında. Cəza da vermək mümkün kündür, ənam da ...

Dante nə deyəcədi bu halda? Bilmirəm... Korrupsiya cəhənnəmə getməyib... Bu az vaxtda gedəsi də deyil...

"Ölibaba və qırq quldur" filmi var. Quldurlar o qədər aralıqsız hücum edirlər ki karvanlara sarban "quldur" deyib ağlayır... Quldurbaşı isə şəhəri idarə edən hakimdi... Filmdə belədi...

Bir filmə də xatırladım - ikinci Dünya Müharibəsindən sonra Mario Monicelli "Polislər və oğrular" filmini çəkmişdi. Savaşdan sonra "Marshall planı" işə düşməşdi, miskin, fəqir, dağılmış Avropaya Amerika yardım edirdi .

Və burda obrazların diliyle rejissor xalqın vəziyyətini, yardımına münasibətini göstəre bilmişdi...

Deməli, yenə məsələ nə oldu? Sənət ön plandadır, sənət çıkış yoludur. Dövləti sevdirməyin yoludur... Deməli, oğrularla mübarizə sənətdən keçir.

Deyirlər bəşəriyyət təccübə etməyi unudanda sonu geləcək... Deyəsən, gəlir axı...

Cox iyrənc haldı "kim, harda, kim, necə və hansı qiymətə" sözlərinə adətkərdə olmaq... Dövlətin borclu olduğu insanların da sayı çoxdu. Maddi yox, həm də mənəvi... Çirkli təpiklərlə böyük qapıları açanda qapılar da bulaşır... Və etrafçılar da bulaşacaq...

Polislər və oğrular

Ermənistan-Azərbaycan, ərazilərin işğaldan azad olunması haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Nº 17 (2198) 13 fevral 2021-ci il

30 illik tarixi gözdən keçirəndə xatırlanan məqamlardan biri də atəşkəsin imzalanmasıdır. Təbii ki, səhbət Azərbaycan və Ermənistan arasında imzalanmış atəşkəsdən gedir. Bu atəşkəsin imzalanması zaman baxımdan Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin uğurlu xarici siyasetinin bir hissəsi kimi yada düşür. Yəni 1994-cü ilin mayında imzalanan həmin atəşkəs Azərbaycana özünü toparlamaq və hərbi meydandan daha çox siyasi meydanda özünün həqiqətlərini dünyaya çatdırmaq imkanı verdi.

Horadız istiqamətində aparılan uğurlu döyüş əməliyyatları nəticəsində Horadız qəsəbəsinin ve 23 yaşayış məntəqəsinin düşmən işğalından azad olunması artıq birmənalı şəkildə göstərirdi ki, Ordunu, Xalqı, bütövlükdə Azərbaycanı səfərbər etmək üçün müəyyən fasılə lazımdır. Bax, elə bu fasılə də imzalanan atəşkəs oldu. Lakin...

Yaşadığımız və artıq geridə qalmış 16-17 illik tarix göstərdi ki, bizim atəşkəsin imzalanmasında qazandıqlarımızla yanaşı, müəyyən itkilərimiz də olubdu. Təbii ki, bu itkiləri torpaq uğrunda Azərbaycan

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkışafı Agentliyi

qorxaq erməni" qalmışdı. Ona görə də ermənilərin havadarları dərhal yenidən atəşkəsi gündəmə getirdilər. Demək olar ki, Azərbaycan Prezidentinə edilən zənglər, ölkəmizin ünvanına səsləndirilən fikirlərin mahiyyətində atəşkəs xüsusile seziklərdi.

Lakin Ali Baş Komandanımız cənab İlham Əliyev hər kəsə açıq şəkildə bəyan etdi ki, biz döyüşü ancaq o zaman dayandıracaq ki, düşmən diz çöksün, torpaqlarımızı tərk etsin, silahı yerə qoysun! Yalnız bundan sonra hansısa bir sənədi imzalamaq olar. Əks halda, biz sona qədər ge-

ATƏŞKƏSİN ARXASINDAN QAÇANLAR

Belə ki, böyük dünyaya nüfuz etmək gücű olan o vaxtkı erməni diasporu ve onların havadarları apardıqları geniş miqyaslı tebligat vasitəsilə Azərbaycana qarşı bir media basqısı da yaratmışdır. Yəni ölkəmiz informasiya blokadmasına alınmış, Azərbaycan hə-

naminə vermişik. Xüsusilə düşmənin tez-tez pozduğu atəşkəs nəticəsində dinc sakinlərimiz, xüsusilə təsərrüfatda çalışanların, daha çox isə uşaqların düşmən güləsənə, düşmən mərmisinə tuş gəlməsi son dərəcə üzücü idi. Ona görə ki, məktəblə

olmalı idi. Amma təəssüf ki, düşmən özünün uydurduğu "yenilmez erməni ordu" xülyasından ayrıla bilmədi. Düşündü ki, Azərbaycan yenə 90-ci illərin əvvəlindəki Azərbaycandı, ordu da, silah sursatı da, elə həmin illərin orduyu və silah-sursatı. Lakin...

Son 17 ildə Azərbaycan prezidenti, Ali Baş Komandanımız cənab İlham Əliyevin kəskin mövqe ortaya qoyması, özünün bütün xarici səfərlərində, beynəlxalq görüşlərdə, simpoziyumlarda etdiyi çıxışlar, səsləndiridiyi fikirlər zaman-zaman həm Azərbaycanın informasiya blokadاسının yarılması, həm də Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasına imkanlar yaratdı. Artıq böyük dünya gördü və anladı ki, Azərbaycan gün-bağın siyasi, iqtisadi baxımdan möhkəmlənir, güclənir, onun resursları və Qoşulmama hərəkatı tərkibindəki fəaliyyəti göstərir ki, bu ölkə sülhün tərəfdarı olmaqla yanaşı, həm də ərazi bütövlüyünün bərpasına çalışır. Yəni ATƏT-in Minsk qrupunun "turist səfərləri" artıq bu ölkənin bütövlük istəyinə təsir etmək gücündə deyil. Dövlətin rəhbəri və xalqı birləşib dəmir yumruq olub. Deməli, bu yumruq mütləq sözünü deyəcəkdi. Və belə də oldu!..

2020-ci ilin sentyabr ayının 27-dəki eks hücum həmin "turistik edən" Minsk qrupuna

da, eləcə də ermənilərin havadarlarına da göstərdi ki, Azərbaycan xalqının səbr kasası artıq daşıb. Ali Baş Komandanın xalqımıza etdiyi müraciətdə birmənalı şəkildə vurğulandı ki, "biz zaman-zaman çalışdıq ki, problemi sülh yoluyla, danışıqlar yoluyla həll edək.

Bunun üçün böyük dövlətlərin rəhbərləriyle, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri ilə keçirdiyi görüşlər zamanı məlum oldu ki, qarşı tərəf məsaya yalnız danışıqlar xatirinə oturur.

Biz isə danışıqlar xatirinə danışıqlar aparmağı artıq istəmirik. Xalqımızın səbri son-suz deyil. Artıq biz sözümüzü döyüş meydanında deyəcəyik.

Və hər kəs bilsin ki, bizim heç kəsin torpağında gözüümüz yoxdur. Biz öz torpağımızı geri almaq üçün sərhədlərimizi berpa etmək üçün döyüşürük".

Ötən ilin sentyabrın sonlarında aktiv döyüş meydanında Azərbaycan Ordusunu, bu ordunun gücünü görən düşmən, eləcə də düşmənin havadarları bir anlıq şoka düşdülər.

Cünki illərlə yaradılmış "erməni mifi", "erməni ordu" mifi darmadağın edildi. Artıq "cəngavər erməni" əvəzinə meydanda "qaçan rəzil və

dəcəyik. Və dünya bilsin ki, biz dinc əhaliylə deyil, erməni ordu ile vuruşuruq".

Bəli, həmin döyüşlər zamanı Rusiya prezidenti Putinin tutduğu mövqe, xüsusile qardaş Türkiyənin hər an Azərbaycanın yanında olması Türkiyə iqtidalarının ən yüksək kürsülərdə Azərbaycanın haqq işinə dəstək vermesi bizim böyük Zəferimizə inamımızı daha da artırmaqla yanaşı, dünyaya da haqlı olduğumuzu bir daha sübut edti. Dünya informasiya məkanında bu müharibənin işıqlandırılması və bu müharibəyə qədərki tarixin şəhərləri göstərdi ki, atəşkəs kime nə qədər və necə fayda verib? O cümlədən də atəşkəsi pozanların aqibəti necə olud...

Bu gün dünyanının geosiyasi mənzərəsinə nəzər yetirəndə artıq Azərbaycan dövlətini, onun prezidentini və bu dövlətin daxili, xarici siyasetini diqqətdə saxlayan, onunla hesablaşan yeni mövqe sahiblərinin olduğunu görürük. Təbii ki, bu da bizim müharibədə qazandığımız Böyük Qələbinin daha bir göstəricisidi. Axi qalıblər mühakimə olunmur!

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ

MEDİANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN MƏLİYYƏ YARDIMI İLƏ

ƏDALƏT •

13 fevral 2021-ci il

11 fevral 1992-ci il... Bu tarix qarabağlıların faciə yaşadıqları və heç vaxt unutmayacaqları bir zaman kəsiyidir.

Adalet.az xəbər verir ki, bu gün Şuşanın Malibəyli və Quşçular kəndlərinin işgalindən və faciəsin-dən 29 il keçir.

Malibəyli kəndi

Bakı Dövlət Universitetinin müəllimi Qismət Yunusoğlu yazır: Malibəyli kəndi rayon mərkəzindən şimal-şərqdə təraf 12 km aralı olmaqla, Yuxarı və Aşağı Quşçular kəndləri ilə birlikdə M.Əzizbəyov adına südçülik-terəvəzçilik sovxozu idi. Bu təsərrüfatın sahəsi

alma ağacı sortları Təbriz şəhərindən gətirilmişdi, meyvəsi qışdada budaqda galardı, meyvəsinin qabığından və yarpağından "Xoruzquyuğu" çay dəmlənirdi.

Quşçular kəndi

Quşçular kəndi isə Şuşa rayonundan 16 kilometr şimal-şərqdə, Qarabağ silsiləsində, dağteyi ərazidə, Quşçular çayı sahilində yerləşir.

Quşçular oynonimi Qarabağda yaşamış türkəlli quşçu tayfalarının adı ilə bağlıdır. Qeyd etmək lazımdır ki, Aşağı və Yuxarı Quşçular yaşayış məntəqələri Xocalıya gedən yolda ermənilər üçün keçilməz bir sədd idi. Odur ki, erməni terrorçuları Xocalını işgal etmək üçün, ilk növbədə, Malibəyli və Quşçular kəndlərini zəbt etdilər.

dövrünün ziyalısı Məmməd Qarayev Malibəyli kəndində qızlar üçün əyalətdə ilk rus-tatar məktəbini açmış, kəndin şimal-şərqində yaşı 300 ili çoxdan adlamış Səfəvi dövrünün yadigarı olan səkkizgüşəli, çatma tağılı, iki günbəzdən və su hovuzundan ibarət olan hamam ti-kilisi də var idi.

1992-ci il fevralın 10-da erməni bir-ləşmiş hərbi hissələri Malibəyli kəndinə üç tərəfdən hücuma keçidilər. Malibəyli və Quşçular kəndlərinin 3 min-dək əhalisi düşmən əlinə keçməmək üçün ya Xocalıya, ya da Ağdamə doğru hərəkət etməli idi. Odur ki, Malibəyli əhalisi Abdal və Güləblə kəndləri istiqamətində 16 kilometr yolu keçib Ağdamə tərəf gəlməyə məcbur oldu.

Üç minlik əhalinin salamat çıxarılmasının cəmi 60 nəfer müdafiə edirdi. Ancaq düşmən Xocalı istiqamətində əhalini qırmaq və girov götürmək üçün

Malibəyli və Quşçular sakinlərinin 29 illik həsrəti Ümid sənədir ancaq Azərbaycan Əsgəri

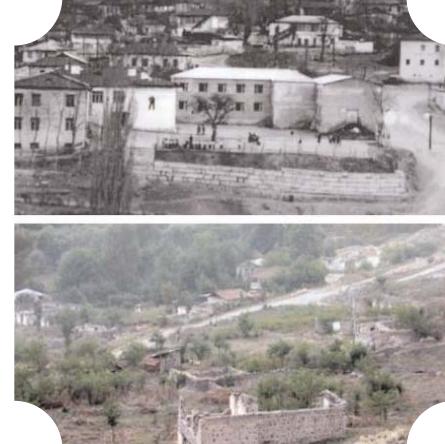
Xankəndi şəhərinin 600-700 metrliyindəki Qarqar çayınadək, əks tərəfdə isə Xocalı rayonunun torpaqlarınadək geniş ərazini tuturdu. Qarabağ xani Pənahəli xan Caricalı-Cavanşirin (1693-1763) oğlu İbrahimxəlil xanın (1732-1806) saldırdığı məşhur "Xan bağı" (alma, armud, gavalı, öncir, tut, qoz ağaclarından ibarət 10 hektaradək ərazi) da daxil olmaqla. Tarixi, maddi və mədəni irs, milli "ekoloji abidə" kimi bu bağ Qarqar çayından çəkilmiş arxla suvarılmışa, Xankəndi şəhərinin şimal-şərqində, 1 km aralıda idi. Bağın yaxınlığında Xanın tikdirdiyi qədim karvansaray, Qarqar şayı sahilində inşa edilən 4 su dəyirmanı qalırdı. 1950-1960-cı illərdə təsərrüfatın "Ağa körpüsü" nün alt hissəsini tutan əkin-örüş yerlərinin xeyli hissəsi (kənd təsərrüfatı teyinatlı münbüt torpaqlar) Xankəndi şəhərinin hüdudlarına daxil edildi, təsərrüfat rəhbərliliyin və üzvlərinin razılığı alınmadan. Baxmayaq ki, haylar yataqlanan Ballıca, Xənəzək və Daşbulaq kəndlərinin dəmyə və təsərrüfat üçün yarasız torpaqları Xankəndi şəhər yaxınlığında geniş sahə tuturdu, onların bir qarışına belə dəyilmədi.

Yeri gəlmişkən, 1918-1920-ci illərdə Xankəndində 18 ev olanda Malibəyli kəndində 350 ev var idi, ona "bala Tiflis" deyilərdi...

Şəhər ərazisinə qatılan təsərrüfat torpaqlarında haylar üçün yaşayış evləri tikildi (1950-ci ildən sonra bu yera 20 hay ailəsi yerləşdirildi), Bakı Elektrotexnika zavodunun filialının binası inşa olundu, qədim karvansarayın yerdən şəhər avtomobil bazası yerləşdirildi, daha sonra kənd təsərrüfatı maşınlarının təmiri və dəmirçi emalatxanaları (orada düzəldilən dəryaz, balta, oraq, dəhrələrdə ustalar hay mənşəli möhürünləri vururdular) salındı.

Tədricən "Xan bağı" ləğv edildi, karvansaray dağıdıldı (qalıqları qalırdı), əkin yerlərindəki "Lahic bağı", "Hüseyin bostanı", "Məşədi Səmədin qoruğu", "At qoruğu", eləcə də məhsuldar tut bağları məhv edilərək torpaqları haylarım sərəncamına verildi.

"Xan bağı"ndakı İbrahimxəlil xanın 2 mərtəbəli bağ evində Xankəndi şəhərindən köçürülmüş 8 ailə (onlardan biri də Sabir Əkbər oğlu Tağıyevin (1938-1989) ailəsi olub) yaşayurdı, yaşı 200 ildən çox olan bağın bağbanı Yuxarı Quşçular kənd sakini Balakişi Hüseyn oğlu (1911-1990) olub. Bu bağın

Qismət Yunusoğlu daha sonra qeyd edir: "1970-ci illərdə təsərrüfatın torpaqları Ağdam-Xankəndi dəmiryolu tıktısı üçün istifadə edildikdə (dayana-caq Həsənabad kəndində (1795-1797-ci illərdə Ağa Məhəmməd şah Qacara (1742-1797) qarşı dəstəsi ilə döyüşən Həsən bayə verilən torpaqlarda salınan bu kəndə haylar 1920-ci ildən sonra köçürülbə, ətrafi otlaq sahələri idi), Malibəyli kəndinin əkin-örüş torpaqları yenə də azaldıldıqda (təsərrüfatın "Qullar yeri" (qədim yurd yeri olan) biçənək sahəsi də daxil olmaqla) Yuxarı Quşçular kəndindən olan sovxozi direktoru Binnət Fərhad oğlu Məhərov (1933-2009) nəzarətini bildirib. O dövrə Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin rəhbəri olmuş B.S. Gevorkov (1932-1998) isə cavabında belə demişdi: - O torpaqların hesabına Malibəyli Stepanakertin mikrorayonu olacaq".

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı; Qarabağ mühərribəsi şəhidi Rizvan Teymurov 16 aprel 1967-ci ildə Malibəyli kəndində anadan olub

Xocalı soyqırımına gedən yolun başlanğıcı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəciliy Akademiyasının professoru, siyasi elmlər doktoru Elçin Əhmədov Malibəyli və Quşçular kəndlərinin işgali Xocalı soyqırımına gedən yolun başlanğıcı idi

İşgəl ərəfəsində kəndin 4 min nəfərə yaxın əhalisi var idi. Kənddə 2 orta məktəb, kitabxana, mədəniyyət evi, klub, kinoqurğu, məişət evi, poçt-rabitə şöbəsi, ambulatoriya, minarəli məscid, çay daşlarından tikilmiş hamam kompleksi, tunc dövrünə aid kurqanlar var idi. XX əsrin əvvəllərində - 1909-cu ildə

güclü hazırlıq işləri görmüş, Ağbulaq və Pircamal kəndləri yaxınlığındakı zirvələrdə mövqə tutaraq əhalinin keçə biləcəyi yolu nəzarətə götürmüştü. Bu səbəbdən, həmin gün Malibəyli və Quşçular əhalisindən 8 nəfer şəhid oldu, 3 nəfer girov götürüldü, 20 nəfer ağır yaralanaraq bedən xosarları aldı. 1992-ci il fevralın 11-də Malibəyli, Aşağı və Yuxarı Quşçular kəndlərinin əhalisi çox çətinliklə Ağdamın Abdal və Güləblə kəndlərinə çatıldılar. 1992-ci il fevralın 11-12-də Şuşanın Malibəyli və Quşçular kəndləri Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən tamamilə zəbt olundu. Hückum zamanı 30-dək çox azərbaycanlı ölümürümüş, 100-dən çoxu yaralanmış və ya əsir götürülmüşdü. Bu qanlı hadisələr keçmiş SSRİ-nin 366-ci motoatıcı alayının iştirakı ilə həyata keçirilmişdir. Xankəndinin yaxınlığında yerləşən və düşmənə siper olan bu iki kəndin sakinləri 1988-1992-ci illərdə erməni təcavüzünə qarşı mərdliklə mübarizə aparmışlar.

Ümidlə gözləyən malibəylilər, həsrətlə yollara baxan Quşçular camaati

1912-ci ildə nəşr olunmuş "Qafqaz təqvim" jurnalında qeyd olunur ki, Yelizavetpol quberniyasının Şuşa qəzasına aid olan Malibəyli kəndinin əhalisi 1.060 nəfər təşkil edib, onların əksəriyyəti tatar kimi qeyd olunub.

1921-ci ildə aparılmış siyahıya alınan nəticələrinə əsasən kənddə 1224 nəfər yaşayış və onların hamısı milliyətə azərbaycanlı olub. Bu ilki statistikaya əsasən isə əhalinin sayı 2856 nəfərə qədər yüksəlib. Onlardan 1550 nəfəri Ramana-450 qəsəbəsindədir. Digərləri isə Azərbaycan Respublikasının 26 yaşayış məntəqəsinə pənah aparıblar.

Rəşadətli Azərbaycan Ordusunun Qarabağda qazandığı zəfərə sevinən malibəyli və Quşçular kəndlərinin sahələri tezliklə doğma yurdlarında azadlıq xəbərini eşidəcəyinə inanır və ümidiə o günü gözləyirlər.

Əntiqə Rəşid

VƏTƏN SİZƏ OĞUL DEDİ

Zəngilan-Qubadlı istiqamətində gedən döyüslərdə qəhrəmancasına şəhid olub

Məmmədov
Vüsal Qüdrət
oğlu 3 iyun
1990-ci ildə Füzuli
rayon, Musabəyli
kəndində anadan olub.
O Vətən müharibəsində Zəngilan-Qubadlı
istiqamətində gedən döyüslərdə
qəhrəmancasına şəhid olub. 7 ay əvvəl ailə hə-yati quran şəhidimiz evə zəng edən zaman
"Oğlumuza Hüseyn adı verərsiniz" deyə vəsiyətini edib.

Füzuli istiqamətində gedən döyüslərdə qəhrəmancasına vuruşaraq şəhid olub

Cabarov
Şahgülədəz
Habil oğlu 13
yanvar 1995-ci
ildə Bərdə
rayon Mollalı
kəndində anadan
olub. 2012-ci
ildə orta
məktəbi bitirən
Şahgündüz
"Azərbaycan
Dövlət Neft Akademiyası"nın (ADNSU) "Qaz-neft və mədən" fakultəsinə qəbul olub. Bakalavr təhsilini bitirdikdən sonra 2016-2017-ci illərdə hərbi xidmətə yollanıb. Xidmətini özət postlarından birində 2018-ci ildə SO-CARDA qazmaçı vəzifəsində işə qəbul olub.

Mühərribə başlayan gündən o, aidiyatı qurumlara dəfələrlə müraciət edib, sonunda isə müraciətinə baxılıb və Vətənə olan son borcunu ödəmək üçün, canından çox sevdiyi Vətən torpağının müdafiəsinə, Azərbaycanın ərazi bütövülüyü uğrunda gedən döyüslərə yollanıb. 26 oktyabrda Füzuli istiqamətində gedən döyüslərdə qəhrəmancasına vuruşaraq şəhid olub.

MAXE Tağıyev Azər

MAXE Tağıyev Azər
Kamil oğlu
1999-cu il de-kabr
ayının 20-si Şahṭaxtı
kəndində anadan
olub. Azər 2018-ci
ildə hərbi xidmətə çağırılıb
və 2019-cu il
də xidməti başa

vurub. Xidməti bitirdikdən sonra könüllü ərizə yazaraq yenidən ordu sıralarına daxil olaraq xüsusi təyinatlı qüvvələrin kəşfiyyatçı qumba-raatan vəzifəsində xidmətini davam etdirib. Vətən məharibəsi başlayan zaman Naxçıvan dan yollanan dəstənin içində on cəbhədə döyüslərə qatılıb. Hadrüt, Xankəndi istiqamətində döyüslərdə iştirak edib. Şuşaya ilk ayaq basan igidlərimizdən olan Azər Şuşa uğrunda gedən əlbəyaxa döyüslərdə iştirak edib və no-yabr ayının 9-u minamoyot mərmisinin partlayışı nəticəsində qəhrəmancasına şəhid olur. Noyabrın 13-u doğuldugu Şahṭaxtı kəndində son mənzilə yola salınıb.

MAXE Azər Tağıyev Vətən məharibəsində göstərdiyi şücaət və qəhrəmanlıqlarla görə "Azərbaycan Bayrağı" ordeni, "Şuşanın azad olunmasına görə" və "Vətən uğrunda" medalları ilə təltif edilib.

Həmsöhbətimiz vətən müharibəsi iştirakçısı, şair Emin Piri dir.

-Emin Piri, müharibədən qayıtmışan. Dünya ədəbiyyatında müharibədə iştirak edən, müharibənin içindən yananlar çoxdur. Məsələn, Heminquey. Sən nə etdin, nə yaza bildin?

-Əlbəttə. Müharibə dövründə qeyd etdiğim var. Bəzilər də beynimdə. Heç vaxt yadımdan da çıxmaz onuz onlar. Qeyd eləməsəm belə unutmadım. Amma yazmaq məsələsi qəlizdir bir az. Baxır necə, nəyi yazırsan. Bəzi hadisələrə məsələn bilmirsən milli yazasan, ya lokal yazasan. Əgər Piriyev Emin kimi yazacamsa, inanmı-

psixologyanın təsir edəcək hansı hadisələr oldu?

-Bəli. Məndə də müəyyən qədər var. Hadisələr elədir ki, orda baş verən çox şeyi artıq unutmaq istəyirəm. Mən gələn günün sabahı müalicəyə başladım. Mənim psixologiyamı ayaqda saxlayan bir az həyatımdır. Bayaq dediyim şeylər. Müəllim işləməyim, jurnalistika və s. Bakı mühiti sixanda rayona gedirəm, orda sixılarda bura gəlirəm.

-Sən daha çox müharibə şeirləri ilə tanımışıq. Əvvəl də, sonra da. Amma belə bir məsələ var ki, əksər yazıçı-sairlər müharibəyə qarşıdır, müharibə iştirən əlaqəsizdir deyirlər. Nədir bu? Yaradıcı insan niyə müharibəyə

niyə? Əsla, üsyan qaldıralar. Qarabağ da bizim evimizdir. Niyə mənim evimi verməyimi istəyirlər? Bir haldəki istəmirlər torpağı, niyə yaşayırlar? O cür deyənlər əksəriyyətdən yaxşı yaşayır.

-Emin, müharibə geridə qaldı, bizdə geridə qoyub ədəbiyyata qayıda. Bir gənc yaradıcı adam kimi ədəbiyyatın ilk problemini nə də görürsən?

-Bizdə əsas problem maddiyyatdır. Elit təbəqəmiz yoxdu. Həm intellektual, həm də imkanlı. Yaradıcı adamlara olan əksər münasibət də yanlışdır, bəyənilmir. Özü də heç bir səbəb olmadan. Ədəbiyyatda məşğul olan adamlara normal şərait yaradılsın, görün, nələr olur.

Rəşad Məcid özü siyahını verdi, təqaüd siyahısını açıqladıq. Bütün gənc ədiblərdən ilk alanlar idi.

-Bəs sonrakı illərdə niyə bilinmədi?

-Yəqin ki, siyahını tek hazırlamır, ona görə. Amma mən düsüntürəm, 20 nəfərə təqaüdabsurd qərardır. 200 manat çox azdır. Məsələn, 10 nəfər ehtiyacı olana daha çox dəstek olmaq olar, neinki hər il layiq oldu olmadı 20 nəfərə. Hər il bu qədər istedadlı adam hardan çıxır axı?

-Təqaüdün AYB üzv olanlara verilmək məsələsi bəz? Mütləq AYB qılıncının aktarıdan keçilməlidir?

-Mən bunu qılınc kimi qarşılamıram. AYB kiminsə özəl töskili deyil. Uzaq başı dövlətin

Vətən müharibəsi iştirakçısı: "Müharibəyə qarşıydım..."

qarşı olmalıdır? Belə bir öhdəciliyik mütləq olmalıdır?

-Heç bir öhdəciliyik yoxdur. Təbii ki, müharibəyə qarşı olmaq lazımdır. Mən özüm də qarşıyam və həmişə də belə olacaq. Amma baxır necə, nə. Biz müharibə ələməmişik. Biz işgalçılıq qarşı çıxmışıq, haqqımızı istemişik. Yolda sevgilinlə gedirən. İki nəfər qabağı kəsib deyir qızı ver bizi. Nə deyəcəksən? Gedim şikayət edim, işqalandırm, bəyənləşər təşkilatlara şikayet edim? Təbii ki, müqavimet göstərəssən.

Həmin adamların maaşını kəs, gör nə edir, nə danışır. Haqqını almalısan da. Məsələ budur. Sənin olan sənin əlindən alınır. Müharibə faciədir. İnsan ölümü, mədəniyyətin dağılması vəs. Müharibəyə hamı qarşıdır. İndi bizdə olan kosmopolitləri çıxsaq, normaldır. Məsələn, Amerika gedib Vietnamda hanısa maraqlara görə işgalçılıq edirən, buna qarşı çıxa bilərsən. Bu müharibəyə qarşı olmaq deməkdir. Onların bəzisi təşkilatlardan qrant alıb, elə deyirlər, bəzilər də kuya düşür. Heminqueyin özü də döyüşürdü. Bayron da nələr edib məlum. Bunlar dövlət və ideoloji məsələlərə də kosmopolitlik etmirlər. Hətta uşaq nağılı yananlar var ki, müharibədə iştirak ediblər. Ona görə də yazıçı-sair mütləq belə olmalıdır. Dəyər də bir şey yoxdur. Klassiklərin çox hissəsi haqqı müharibə, mübarizə təref dari olub. Hüqosundan üzü belə..

-Bizim yaradıcı insanlar niyə belə deyir onda? Torpaqları düşmənə verək deyənlər də var idi. Bu, zəiflik sindromdur, yoxsa sən dediyin məsələlər.

-Qarabağı erməniyə verək deyən şair-yazıcılar var. Onlara demək istədim ki, öz yaşadıqları evi bize versinlər. Verərlər-

niyə? Müharibənin yaratdığı psixoloji məsələlər də olur. Bunu döyüşdən qayıdanlarda da hiss edirik. Səndə necədir vəziyyət? Müharibə dövründə

qılıncının altında keçirən. Nəcə ki, əsgər gedəndə forma geyinirən, bu da cəl. Əsas məsələ, üzv olandan sonra necə olursa.

-Yalıqlıq olunsa, ordalıq məmkündür?

-Bəli. Müəyyən qədər hə. O də baxır kim yalıqlığı sevir...

-Bəs susmaq məsəlesi. Məsələn, Anarı tənqid edə bilməmək. Var belə senzura?

-Şəxsən mən etmişəm. Həm də AYB-də ola-ola. İndi də gençlər surasının üzvüyəm. Amma mən heç zaman kiminsə sözüyle nəyi etməmişəm. Kiminsə sözüyle kimisə qaralama-

mışam.

Her zaman özüm olmuşam.

Anarı tənqid etmişəm, sonra

səfərlərin birində bir yerdə

oturduq, şeirlərimi oxuduğunu

bildirdi, teriflədi.

Şəxsi olaraq fealiyyətləri olanları oldu. Amma qurum yanış istiqamətlənməsi olur. Məsələn, düzgün müəlliflərin seçilməməsi, tərcümələrin düzgün və yaxşı olmaması, pullu mükaflatların ədəbiyyat adamlarına düzgün verilməməsi vəs. Təqdim edilmə normal olmalıdır, istedadlı adamlar qabağa verilməlidir. Bu məsələyə dövlət tam olaraq əl qoysa daha yaxşı olar. Deyərdim ki, bizim ədəbi gənciliyi, mühitini incident böyük məmurlar yox, kiçik məmurlardır.

-Dövlət vəsaiti ayırı axı..

-Bilərim. Burda dövlətin günahı yoxdur, aşağı təbəqənin vicedən məsələsi olmalıdır.

-Bəlkə bu məsələlərdə tənqlik məsələləri də var?

-Ola bilər. Amma səhəbət xəricə çıxmışdan gedirən, burda dostumdu, tanışındı səhəbəti keçməməlidir.

-Sənin özünə necə bəs, yaxşıdır münasibət? Dəstək olunur?

-Monim kitab çıxartmaq üçün vəsait problemin yoxdur. Yəni, adıç status yoxsun istəyirəm kitab çıxarıram, əvvəldən çıxartmaq istəyən adamlar ola-qaq, var. Ona görə bunları özüma demirəm, başqları belə deyil axı. Təqaüd də almışam. Belə də mən almayacam kim ala-qaq?

-Təqaüddən söz düşməşkən. Sən gənc ədiblərdə koordinatör olmusun. Niyə təqaüd alanların siyahısı verilmir, gizlədir? Səbab nədir?

-Mən özüm istənilən vaxt öyrənə bilərəm. Hətta o vaxt

öyrənə bilərəm. Minnədaram.

Söhbətləşdi:
Orxan Saffari

Polkovnik: "Ermənilər müasir evlər tikə-tikə Malibəylini Xankəndiyə birləşdirib..."

Bu gün Şuşa rayonunun Malibəyli və Quşçular kəndinin işğal olmasından 29 il keçir. Odur ki, 1992-ci ilin fevralında Malibəyli, Aşağı və Yuxarı Quşçular kəndlərini erməni işğalçı qüvvələrinin hücumlarından müdafiə edən, 6500 nəfərlik kənd əhalisini kütləvi soyqırım təhlükəsindən xilas edən polkovnik Azay Kerimova iki sual ünvanlaşdı.

-Malibəyli və Quşçular kəndinin işğalı neçə baş verdi?

-Qarabağı yaxşı tanıyan təcrübəli hərbçilər yaxşı bilir ki, o bölgədə 3 kənd olub və heç bir çıxılmaz vəziyyəti olmayıb. Yəni bu kəndlər bütün giriş-çıkış yolları Xankəndinin və Əsgeranın içində keçib gedirdi. Onların birincisi Malibəyli kəndi idi, Xankəndinin 2 kilometrliyində yerləşirdi. Xocavənddən Xankəndinə getmək üçün bizim

kəndin içindən keçməli getmeli idin. Eyni zamanda, biz Xankəndidən Şuşaya, Ağdamə getmək üçün mütləq Xankəndinin içərisindən geçmeli idik. Bu üç kənddə müharibə 1990-ci ildə deyil, 1987-88-ci illərdə başlanmışdı. 90-ci illərdə camaat inanmırkı ki, vəziyyət bu həddə çata bilər. Camaat yiğişib tələb etdi ki, mən peşəkar hərbçi kimi öz kəndimdə qalıb, buranın müdafiəsini təşkil etməliyəm. Məcbur olub qaldım. Kəndin ətrafinda səngər qazdırıldım. Postlar təşkil etdim. 10 gün sonra Tacəddin Mehdiyev Malibəyli Şixov batalyonunun 70 döyüşüsünü göndərdi. Onları məktəbdə yerləşdirib, hər cür şərait yaratdıq. Amma təxminən 1992-ci il yanvarın ortalarında Mehdiyev əmr verdi ki, həmin döyüşçülər Şuşaya göndəriləsin. Özü də o boyda nazir bunu mənə açıq metnə radiostansiya ilə məlumat vermişdi və təbii ki, bunu ermənilər də eşitmİŞdi. Etiraz etdim ki, bəs 3 kəndin əhalisi müdafiəsiz qalır, faydası olmadı. Məcbur olub bir dana kəsdirib məktəbinə həmin 70 nəfərə yaxşı qonaqlıq verdim. Sonra da dedim ki, inciməyin, silahlarıni zi qoyun, sonra gedin, eks halda sizinle atışmağa məcbur olacaq. Onlardan bəziləri etiraz etsə də, aqsaqqalların da iştirakıyla 4 saatlıq danışqandan sonra silahlарını qoyub getdilər. Bu minvalla fevralın 8-dək 7 erməni kəndinin mühəsirəsində kəndlərimizi böyük çətinliklə qoruduq. 1992-ci il fevralın 8-dən 12-dək olan döyüşlərdə isə bize heç bir kömək gəlmədi."

-Şuşanın hansı kəndləri Azərbaycan Ordu sunun hələ ki, nəzarətinə keçməyib?

-Şuşanın 1-2 kəndi istisna olmaqla bütün kəndləri demək olar ki, ermənilərdədi. O cumlədən, Xocalı, Həsənabad, Pirəməki, Malibəyli, Quşçular, Kərcicahan, Cəmili, Kosalar, Xəlifəli, Qaybala, Zaman Pəyəsi, Canhəsən, Qarajav, Şirən. Bunlar Xankəndinə cəx yaxın amma sirf Azərbaycanlıların yaşadıqları kəndlər olub. Yəni bir dənə də olsun, bu kəndlərdə erməni və ya erməni ailəsi olmayıb.

Qaldı ki, Malibəyliyə, bu kəndlə Xankəndi arasında 2 km məsafə vardi, yəni aramızdan Qarqar çayı keçirdi. İndi Malibəyli Xankəndi ilə təmam birləşib. O qədər müasir evlər tikiblər ki Malibəyli ilə Xankəndi birləşdirilib. Heç ad da qoymayıblar. Umumilikdə, Malibəylinin adı da Xankəndi kimi gedir.

Amma mən inanıram ki, bu günlər də keçəcək. Zəngilan, Qubadlı, Cəbrayıllı, Şuşa, Ağdam və digər yaşayış məntəqələri bizim ordumuzun nəzarətinə keçdiyi kimi adını sadaladığım Şuşa kəndləri də yenidən bizim olacaq. Vətenimiz, dövlətimiz, ortдумuz var olsun!. İnşallah, gün gelər, biz də o doğma yurdları görərik...

-Açıqlama verdiyiniz üçün təşəkkür edirik.

Əntiqə Rəşid

Türk F-16-ları
hədəfi məhv etdi

Türkiyə ordusu İraqın şimalında həyata keçirdiyi "Pəncə Qartal-2" antiterror əməliyyatı ilə terrorçuların mövqeyini məhv edir.

Bu barədə Türkiyə mətbuatı məlumat yayıb.

Bildirilib ki, əməliyyatlar çərçivəsində Qara bölgəsində 3-ü yüksək "rütbəli" olmaqla, 33 terrorçu zərərsizləşdirilib.

Bundan başqa, Türkiyə ordusu F-16 qırıcılar, helikopter və PUA-larla Priz, Bergara və Siyana bölgələrində terrorçuların hədəflərini dəqiq zərbələrlə darmadağın edib. Türkiyə ordusu Siyana bölgəsini mühəsirəyə alıb və 2 mindən artıq hərbçi bölgəyə yerləşdirilib.

Həmçinin, əməliyyatlar zamanı terrorçulara aid komandanlıq mərkəzi və iclas binası da vurulub.

Terrorçulara aid qərargah, siğınacaq və mağaralarдан ibarət 50-dən çox hadəf hava əməliyyatları ilə məhv edilib.

Narişkin:
Navalni Qərb
agenturasının
adamıdır

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi sistemdən kənar müxalifətin Qərblə əlaqələrinə danışanda işsizlətmə etmir.

Bunu Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin rəhbəri Sergey Narişkin deyib.

O, xarici xüsusi xidmət orqanları ilə əməkdaşlıq edənləri müxaliş etdən adlandırmağın doğru olmadığını bildirib.

Qeyd edək ki, bundan öncə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi sistemdən kənar müxalifətin Qərblə əlaqələrinin olduğunu və bunun sayəsində ölkədə etiraz aksiyaları keçirmək istədiyini açıqlamışdı.

MEHRİBAN

(əvvəli öten sayılarımızda)

"Nekroloq" romanında

İşə S.Səxavət bədii təsvirdə Zaman və Məkan hüdudlarını genişləndirir. Açıq demək lazımdır ki, romanda çağdaş Azərbaycan mənzəresi (ictimai-siyasi-mənəvi) eks olunmuşdur. Mənzəre bütöv və genişdir, cəmiyyətin bütün zümrələrini əhatə edir: çadırlarda yaşayan və cəhənnəm həyatı keçirən soydaşlarımızdan tutmuş nəhəng maliyyə firildaqları ilə məşgül olan mafioz qruplara qədər Romanda sanki zaman anlayışında şərtidir. Şərti simvolik, rəmzi vasitələr də romanda həyat həqiqətinin məntiqilə uyuşur.

Əsərdə təsvir olunan Məkan da bize tanışdır: "Buraların əraziyi indikindən qat-qat böyük olub: əvvəl qeyri-bərabər şəkilde iki bölüblər - Quzeyə və Gənneyə. Qonşular bölüşdürüb, alışma eləyiblər, "uf" da deməyiblər, dillənməmişik, ufuldamamışık, ağrımamışık, ağrıya bilməmişik, çünkü sağlam can ağrıyar... Ölmüş adamı şaqqalasan da xəberi olmaz- ölüdü. İki yerə bölünəndən sonra da ağılları başına gəlməyib, elə yeyib yatıblar, düşməni süfrələrinin başına keçiriblər, düşmən də düşmənciliyini eləyib, girib bunların qılığına ki, bəs qardaşıq. Elə o vaxtdan da evləri yıxıldı, düşmən üstlərinə ayaq açdı: xanlıqlar, mahallar, şəhərlər, kəndlər asta-asta əldən getdi. Torpağı torba ilə daşındı. Dedi: "bir torba torpaq nədi ki..." Bilmədilər ki, bir torba torpağı göylər kişnəyib, buludlar ağlayanda, qəribliq canını tapşıran yüzlərlə qəribin gözünü tökmək olar. Hardan biləyilər..."

Deməli, məkan məlumudur,

söhbət məmləkətimizdəki məlum olaylardan gedir. Ancaq S.Səxavət romanda konkret olaraq kimə işə işarə etəmir, bu son illərin ictimai-siyasi hadisələrinin canlı istirakçıları da nəzərə çarpır. Ustalıq elə bundadır. Lövhələr isə nə qədər tanış və həmdə realdır. Soydaşlarımızın zillətlə ömür sürdüyü çadır həyatı, işsizliyin barometri olan "Qul bazarı" və böyük variyat sahibi olanların cəm olduğu təməraqlı kef məclisi-ləri sizə də tanış deyilmə! Diger tərəfdən, S.Səxavət Xalqın düşər və məhkum olduğu maddi və mənəvi fəlakətlərin qədəri azmış deyə romanın 1ap başlangıcında təqii fəlakəti - böyük qasırğa və seli də buraya əlavə edir.

Beləcə, romanda keðərlə və hüznülü səhnələr bir-birini əvəz edir. Əlbəttə, bu səhnələrin bir

çoxu real məntiqlə yanaşdıqdə bəlkə bir az hiperbolik seviyyədə nəzərə çarır, acaq Seyran əsərində şəhərciyində adiliyə çevrilmiş vərdişləri, yaşayış tərzini daha qabarık vermək üçün, ən başlıcası işə bu vərdişin və psixologianın geləcəkdə daha qorxulu bələya çevrilməsi üçün bədii sözün bu çalarına üz tutur.

di bütün görkəmiylə Seyranın povest və hekayələrində bardaş qurub oturub-bir-birinə bənzəyən və bir-birinə bənzəməyen adamlarıyla, otuynan-əlefivnən, daşınan, gediyiyan, çölüy-nən-çəməniyən, ağısaqqalı-ağ-birçeyiynən, nağılı-nəgməsiyən...

Əger diqqət yetirsək, Seyran əsərindən kənddən yazdığı

esərləri zaman xronikallığ-baxımından diqqəti cəlb edir, "Ocad daşı" müharibədən sonrakı illərin kəndini və adamlarını təsvir edir, "Gözü işığa d üş m üş adam" əlliñi illərdən söz açır, səksəninci illərin kəndi de

Seyranın bir çox hekayələrinin mövzusuna çevrilir ("Qaçay müəllim", "Çayçı Rəşid", "Mən kiməm", "Bir kise kartof", "Alçaçıçayı", "İşiq xətləri").

Eyni zamanda, Seyranın hekayə və povestlərində kədindən get-gedə şəhər elementlərini qəbul etməsi ("Gözü işığa düşmüş adam") və kənddən gelənlərin şəhərdəki macəraları da öz əksini tapır, bu da 60-70-ci illər Azərbaycan nəşri üçün xarakterik mövzulardan idi.

Seyran Səxavət nəsrini

elmi-tənqidi fikrimizdə "altıñıncılar" adlandırdığımız ədəbi nəslin uğurlu davamı kimi də səciyyələndirmək olar. Burada hec qəbahət görmürəm. Ancaq DAVAM TƏKRAR DEYİLDIR. Əger "Yeni Azərbaycan nəşri" termini bir daha gündəmə gelirse, Seyranın əsərlərini də bu o zamankı təbirlərə söyləsək, yeni nəşr saymaq olar

Xalq yazıçısı Elçin 1983-cü ildə "Literaturnayı uçyoba" jurnalının oxujularına Seyran Səxavətin "Madonnanın əri Fərəməz kişi" hekayəsi haqqında səmimiyyətlə söz açmış, onun bir nasır kimi özü-nəməxsusluğunu qeyd etmişdi. Elçinin o zaman Seyran Səxavətin bu hekayəsi barədə söylədiyi fikirlər tezliklə özü-qü doğrultdu. Seyran Azərbaycan nəşr koloritli qəhrəmanlar, məxsusi danişq tərzi getirdi. Fərdi üslubun realizeşini biz həm bu qəhrəmanların tipajında-məxsusı səciyyəsində, həm də onların nitqində izledik.

Elçinin təqdir etdiyi "Madonnanın əri Fərəməz kişi" hekayəsi adı insandan dolğun xarakter yaratmağın ən uğurlu nümunəsidir. Bu hekayədə Mirzə Cəlil, Haqverdiyev nəşrindən sözü-lən işqli bir humor var.

Müəllif çevikliklə

Fərəməz kişinin-heç kimə ziyanı dəyməyən, heç kimdən təmənnası olmayan bu güləmli və məzəlilikli ilə hamını güldürən bu insanın sadəcə hərəkətlərini izləyir və izlədikcə də onun qəribə hərəkətləri arxasında bir saflıq, bir təmizlik axtarır. Yox, Fərəməz kişi kimsənin anlamadığı faciəli qəhrəman deyil, əksinə, o, komik qəhrəmandır. Budur, bir səciyyəvi detal: "Kənd arvadlarının çoxusu Fərəməz kişini kişi hesab etmirdilər, ondan utanıb-çəkinirdilər. Çünkü Fərəməz kişi onların "məclislərinin" daimi iştirakçısı idi. Arvadlar ona öyrəmişdilər, onu özlerinin biri hesab edirdilər. Fərəməz kişi bu laq başında saatlarla arvadlarla nağılı danışır, bəzən də nəğləndən kənara çıxıb ağızına gələni uydururdu.

Fərəməz kişi müharibədə də poçtalyon olub. Ona elə gəlirdi ki, savad məsələsində kənddə hec kəs onun qabağına dura bilmez. Kənddə göstərilən kino-filmərin hamısına baxırdı". Onun ölümü də unudulmur,

Səhərə kimi arvadlar bardaşqurma oturub Fərəməz kişisinin üstündə ağı deyib ağladılar.

Seyran Səxavətin qəhrəmənlərinin hec biri Sovet ədəbiyyatının "müsəbat qəhrəman"larından deyil. Əksinə, o, belkə də "müsəbat qəhrəman"lara parodiya səviyyəsində qələmə alınan obrazlara daha çox meylli olmuşdur. Onun təsvir etdiyi obrazların əksəriyyəti təmiz və işiqli insanlardır. "Gözünə işiq düşmüş adam" povestindəki Salman obrazını Seyranın obrazları içərisində bəlkə də en işıqlı hesab etmek olar.

Seyran Səxavətin əsərlərinin hec bir təmiz, işıqlı, nejə deyərlər, ürəkaçan lövhələr var, bir də "Nekroloq" romanında, "It intervüsü", "Cəhənnəm", "Boynu əyri kişi" hekayələrində olduğu tek qara, tünd lövhələr. Təbii ki, bu qara, tünd lövhələr yızığının təsvir etdiyi həyat hadnəsindən faciəvi aspektində yanaşdığını sübut edir. Həyatın neqativ olaylarından yalnız bu şəkildə söz açmaq olar. Bu, yazıcının ne əsləbunu, nə də həyata münasibətini ikiləşdirmir. Onun "Qızıl test" povestini 70-80-ci illər Azərbaycan gerçəkliliyinin tragik notları hesab etmek olar. "It intervüsü", "Boynu əyri kişi" və "Cəhənnəm" hekayələri isə Azərbaycan gerçəkliliyinə böhtan deyil, yaşadığımız günlərin ağrıları-acıclarının inikasıdır.

Seyran Səxavət indii yaradıcılığının kamillik dövrünü yaşıyır.

75 yaşın mübarək!

Vaqif YUSİFLİ,
filologiya elmləri doktoru

SEYRAN SƏXAVƏT - GÖZÜΝƏ İŞIQ DÜŞMÜŞ ADAM

LƏNKƏRAN QƏZASININ GENERAL-QUBERNATORU

Onun Tuğda şölələnən ömür günəşini uzaq Karelイヤada söndürdülər

Iyirminci əsrin ikinci onilliyində tarixi meydana qədəm qoyan Azərbaycan Demokratik Respublikası (ADR) cəmi 23 ay yaşasada, öz dövrü üçün mütərəqqi əhəmiyyətli qanunlar qəbul edib. Həq-qında danışmaq istədiyimiz Cavad bəy Məlikyeqanov 28 may 1918-ci ilde ADR-in yaradılması haqqında tarixi Beyannaməni imzalayan dövlət xadimlərimizdəndir.

Cavad bəy Rza oğlu Məlikyeqanov 1878-ci ilde Şuşa mahalindəki Tuğ kəndində dünyaya göz açıb. İlk ibtidai təhsilini həmin dövrün görkəmli maa-rifçilərindən və Füzeli poeziyasının davamçılarından sayılan şair Mir Mehdi Xəzənin ev məktəbində alan Cavad bəy 1903-cü Bakıya gəlib neft mədənlərində əmək fəaliyyətinə başlayır. O, gündəlik işdən savayı ölkədə baş ve-rən ictimai-siyasi proseslərlə də ma-raqlanır və "Hümmət" təşkilatının sıralarına daxil olur.

Cavad bəy tez-tez öz dostları, iş yoldaşları ilə birlikdə fəhlə mitinqlərində iştirak edir, zəhmətkeşlərin hüquqlarını müdafiəsi üçün əlindən gələni eşir-gemir.

C.Məlikyeqanovun neftçilər arasınd-a qisa müddətə nüfuz qazanması çar memurlarının nəzərində qəçmir. 1909-cu ildə Bakının general-qubernatoru R.Martınovun əmri ilə o, bir il müd-

gənc həyat yoldaşı Rəna xanımı itirir. Bu ayrılığa döze bilmeyən Cavad bəy yeganə qızını anası Mina xanımın yanında qoyaraq 1914-cü ildə yenidən Bakıya dönür və milyonçu Şibayevin mədənlərində tabelçi vəzifəsində işləməyə başlayır.

Həmin ildən o, Müsavat Partiyasının üzvü kimi mütəmadi olaraq bu siyasi təşkilatın tədbirlərində fəal iştirak edir və tezliklə məzmunlu, odlu-alovlu çıxışlar söyleyən natiqə çevrilir.

Siyasi fəaliyyəti ilə yanaşı, C.Məlikyeqanov təhsilinin də qayğısına qalır. Bakıda iki ixtisas məktəbini bitirərək mühəndis-texnik diplomunu alır. Cavad bəy doğma Azərbaycan dili ilə yanaşı rus, alman, fars, gürcü və erməni dillərində də sərbəst danışib yazmayı bacarırdı.

1917-ci il dekabrın 26-dan 31-dək Bakıda keçirilən Müsavat Partiyasının qurultayında iştirak edən Cavad bəy iki həftədən sonra Zaqafqaziya komissarlığının müsəlman fraksiyasının tərkibi-nə seçilir.

26 may 1918-ci ildə

C.Məlikyeqanov Azərbaycan Milli Şurasının tərkibində yer alır. İki gün sonra isə o, Həsən bəy Ağayev, Fətəli xan Xoyski, Nəsib bəy Yusifbəyli, Rəhim bəy Vəkilov, Xəlil bəy Xasməmmədov, Şəfi bəy Rüstəmbəyov, Musa bəy Rəfiyevlə birlikdə Azərbaycan Demokratik Respublikasının yaradılması haqqında "Müstəqillik Beyannaməsin"nə imza atır.

C.Məlikyeqanov Azərbaycan parlamentinin üzvü kimi onun iclaslarında fəal iştirak edir. Bir müddət sonra isə o, Zaqafqaziya Seymında Azərbaycanı ləyaqətlə təmsil edir.

1919-cu ildə gənc demokratik respublikanın cənub regionunda həyəcanlı vəziyyət yaranmışdı. Yaya polkovnik İlyasəviçin komandanlığı ilə Lənkəranda hakimiyyəti ələ keçirən Denikinin quldur dəstələri bu bölgəni Rusyanın tabeçiliyinə keçirməyə cəhd göstərirdilər. Şəhərin aşiqfikirli, savadlı şəxslərinə göz görə-görə divan tutulurdu. Belə vəziyyət ADR-in rəhbərliyini narahat etməyə bilməzdə. Respublika parlamentinin fəvqələdə iclasında səs çoxluğu ilə Cavad bəy Məlikyeqanov Lənkəran mahalının səlahiyyətli nümayəndəsi seçilir.

Milli hökumətin göstərişi və şəxsən Cavad bəyin təklifi ilə Azərbaycan or-

dusunun dəstələri general-major Həbibulla Səlimovun komandanlığı altında Lənkərana göndərilir. Milli Ordu qoşunlarının şücaeti sayəsində qondarma "Muğan radası"nın və Denikinin tör-töküntülərinin məhv edilmesindən sonra Cavad bəy Məlikyeqanov Lənkəran qəzasının general-qubernatoru təyin olunur. ADR-in programını Lənkəranda həyata keçirən Cavad bəy bütün

masi məhz bu cəfəkeş qadının adı ilə bağlıdır.

Repressiya Məlikyeqanovlar ailəsinin bütün üzvlərini bir-birindən ayri salıb. Cavad bəyin üç qızı - Azərə, Taliyə və Asima nənələri Şirin xanımın himayəsində qalıb. Məlikyeqanov ailəsinin bir çox üzvləri "Vətən xaini" damğasından qorxaraq atababa soyadlarını Yeqanlı, Yeqanov, Rzayev, Zeynalov, Behbudov və s. ilə əvəz etməyə məcbur olublar.

Ömrünün otuz beş ildən çoxunu həbsxanalarda keçirən

Cavad bəy Məlikyeqanov 1942-ci il mayın 18-də Karelイヤada sürgündə vəfat edib. Ona yalnız ölümündən sonra - 1959-cu ilin fevralında Karelイヤada Məryəm xanım isə 1956-ci ildə bəraət alıb və 1987-ci ildə 89 yaşında dəyişib. C.Məlikyeqanovun hər üç övladı ali təhsil alıb. Tanınmış həkim olmuş böyük qızı Azərə tibb elmləri namizədi alimlik dərəcəsinə layiq görüldü.

Bəli, Cavad bəy Məlikyeqanov bütün ömrü boyu xalqına, Vətəninə sadıq olub. Onun sürgündən həyat yoldaşı Məryəm xanıma göndərdiyi məktubdan aşağıdakı sətirlər dediklərimizə əyani sübutdur:"...Axi, sən yaxşı bilirsən ki, Vətənim necə sevirəm! Mənim Azərbaycanım, mənim xalqım mənə çox əzizdir. Onlar üçün hətta həyatımdan keçməyə belə həziram!..

Ondan bu həyatı aldılar!

Sonda qeyd edək ki, məhz Azərbay-can Demokratik Cumhuriyyətinin şer-refli tarixi üzərindəki yasaq götürüldük-dən sonra bir sira ictimai və siyasi xadimlər özlərinin layiqli qiymətlərini ala bildilər. 1998-ci ildə Cavad bəy Məlikyeqanovun anadan olmasının 120-ci il-dönümü münasibətile onun 1921-1933-cü illərdə Bakıda yaşadığı Ostrovski (indiki Süleyman Tağızadə) kük-çəsindəki 68 sayılı binaya xatirə lövhəsi vurulub. Amma təəssüf ki, C.Məlikyeqanovun həyat yoldaşı Məryəm xanım Bayraməlibəyova hələ də bu diq-qətdən kənardə qalıb.

P.S. Ötən il noyabrın 10-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev alın-maz qala sayılan Şuşa şəhərinin erməni əsaretindən azad edilməsi xəbərini xalqa çatdıranda bildirmişdi: "Mən bu gün Heydər Əliyevin qəbri ni ziyrət etdim. Onun ruhu qarşısında baş əydim. Ürəyimdə dedim ki, xoşbəxt adamam ki, ata vəsiyyətini yerinə yetirdim. Şuşanı azad etdik! Bu böyük qələbədir! Və şəhidlərimiz, Ulu Öndərin ruhu şaddır bu gün. Gözün aydın olsun, Azərbaycan!"

Şuşanın, Qarabağ torpaqlarının, eləcə də Tuğ... bu gün düşmən tapağından azad olunmasından çox güman ki, Cavad bəy Məlikyeqanovun da ruhu şaddır...

Ağaddin BABAYEV,
yazıçı-publisist

dətinə həbs cəzası kəsilir. Həbsxana-dan çıxdıqdan sonra Cavad bəy doğma Tuğ kəndinə qayıdaraq müxtəlif janrlı bədii və ictimai-siyasi ədəbiyyatın mütaliəsi ilə məşğul olur, həmçinin Şuşanın, Qaryagının (indiki Füzuli rayonu - A.B), Gəncənin, Ağdamın və di-ger qonşu ərazilərin açıqfikirli, maarif-pərvər şəxsləri ilə dostluq əlaqələri saxlayır.

Cavad bəy Tuğda yaşadığı müddətdə

Baxşeli bəy Məlik-Aslanovun qızı Rəna xanımla ailə həyatı qurur. Bu iz-divacdan onların Ənvər adlı oğlu, Tamara adında qızı dünyaya gəlir. Lakin tale Cavad bəyden bir müddət "üz çə-virir". O iki yaşılı oğlu Ənvəri, sonra isə

qarafikirli bəzi məmurları üçün elebil bunlar bəs etmirdi. 1937-ci ildə onlar Cavad bəyin həyat yoldaşı Məryəm xanım Bayraməlibəyovani, daha sonra digər qohumlarını həbsxanaya saldılar. Onu da bildirək ki, Məryəm xanım Bayraməlibəyova görkəmli Azərbaycan maarifçisi Teymur bəy Bayraməlibəyovun doğma qızı və davamçısıdır. Lənkəran şəhərində qızlar üçün ilk məktəbin və xeyriyyə cəmiyyətinin yaradı-

YADDASIMDA HƏKK OLUNAN XATIRASI AZİZ POLKOVNIK LEYtenant DÜNYAMALIYEV ƏLİF QARDAŞIM HAQQ DÜNYASINDA

Inşan rəhmətə gedəndə deyirlər "dünyasını dəyişdi, haqq dünayasına getdi". Bu belədir, haqqdır. Lakin düşünürəm ki, bu dünyada ləyaqatlı, uzun və mənali ömrürən, böyük bir ailəyə rəhbərlik edən, öz ağıllı məsləhətləri, müdrik nəsihətləri, təmkini, maddi və mənəvi köməyi ilə çoxlarına dayaq olan bir insanın bu dünyadakı həyatı haqq deyilmi?

Xatirələr, xüsusən də dünyasını dəyişmiş insanlar yaddaşda da-ha çox canlanır. Yaddaşında həkk olunan insanlardan biri də bizi çox tez tərk edərək, əbədiyyətə qovuşan Əlis qardaşım oldu.

Bəli, o bir azərbaycanlı, mən bir gürçü olaraq, biz bacı qardaş idik. İdik...Qoy ölüm sevinməsin, Əlis qardaşım əbədiyyət qədər əbədiidir.

O, yüksək rütbəli zabit idi. Polkovnik Leytenant DİN Daxili Qoşunlarında yüksək postlarda xidmət edirdi. Ancaq nə qədər sadə idisə o qədərdə zəngin bilik sahibi və hər sahədən məlumatı yetərinə idi. O dünyadan köç-

dükdən sonra Həyat yoldaşı şairə Sara xanım onun Vətənə şərəfli Xidməti dövründə ona verilən mükafatları, orden və medalları qürurla evin bir guşəsində ağ ipək balışlara sancaraq Əlis qardaşının xatirəsini ona layiq şəkilədə əziz tutur.

Sara Göyçəli ilə tanış olandan bu ailənin tez-tez qonağı olurdu.

Əlis qardaşımı bir süfrə arxasında

zähləşəndə özümü ata evimdəki kimi hiss edirdim. Süfrə mədəniyyətinə heyran idim bu ailənin, ən başlıcası sadəlik və səmimiyyət və göründükləri kimi olan əsl insanlar...

Bu günlərdə Əlis qardaşının doğum günü olacaq. 56 yaşını komada tamamladı, ömrünün 57-ci baharından cəmi 8-gün yaşadı. Təssüf hissi ilə qeyd edirəm ki, bu il onuz onun 57-ci doğum gününü yad edəcəyik. Yeri cənnet olsun. Amin. Ölümə qovuşanlar haqqında həm də "rəhmətə

getdi" deyirlər. Elə adamlar var ki, bu ifadə onların şəxsiyyətiyle, əməliyətə üst-üstə düşmür, uzlaşmaya mürəkkəb cümle kimi ifadə qırıqlığı, fikir dağınılılığı yaradır. Amma halal-hümmət kişi olduğuna görə "rəhmət" sözünə Əlis qardaşının halal haqqı çatır.

Ağır oturub, batman gəldəri, camaatın xeyirinə, şərinə yarayırdı. Bu sadə xasiyyətli, geniş ürəkli insan el-abanın sayımlı-seçimli adamlardan biri idi. Odur ki, onun gözənlənilməz itkisi

hamını sarsılmışdı. Hər hansı bir itki müəyyən təəssüf hissi və məyusluq doğurur. Əlis qardaşım həddən artıq xeyirxah, ürəyi yumşaq eyni zamanda düz sözü üzə deyən özünə məxsus xareketi olan əsil vətənpərvər vətən əzili idi. Keşməkeşli həyatımızın burulğanlı durumları ona rahatlaşdırma vermirdi. Bu təbii idi. O həddən artıq xeyirxah, ürəyi yumşaq, sadə, səmimi və saxavətli, şöhrətpərəstlikdən, karyerizmədən uzaq insan idi.

Ömrü boyu halal zəhmətlə yaşımiş,

gözütox, təvazökar, müdrük bir insan idi mənim Əlis qardaşım. Hər səhəbət zamanı kənddəki evlərini, bağlarını, o torpaqlardakı şəfali bulaqları, göz oxşayan şələlələri batman qayani yada salardı. Hətdə doğma Güney kəndinin və Batman qayanan yanında çəkdirdiyi şəkili çərçivəyə salaraq divardan asıb. O nə qədər uzaq düşsə də torpağına olan sevgisi ilə yaşıyan, dürüstlüyün hər

zaman öndə olmasına öyrədən bir şəxsiyyət kimi yaşayıb. Hər zaman az danişan, biraz fikirli...

O ailəsini çox sevirdi, qayğı göstərirdi, onları qoruyurdu. O iki gözəl nəvələri Gülay və Dənizlə nəfəs alırdı.

Gəlimli, gedimli dünyada qalan yalnız təmiz ad, xeyirxahlıqdır, insanlara olan diqqət, münasibat və hörmətdir. Bu xüsusiyyətlər olmayanda, dünyasını dəyişən hər bir kəs tez bir zamanada unudur, yaddaşlardan silinir.

İşqli adamlar unudulmamalıdır, ona görə ki, onlardan örnək almalı çox şey var. Zamanın fərqi yoxdu. Bu, min il qabaq da belə olub, min il sonra da belə olacaq...

Nə qədər yaşamaq öz əlimizdə deyil, amma necə yaşamaq, gedəndən sonra yaddaşlarda necə qalmaq öz əlimizdədir. Odur ki elə yaşayaq ki, bizi təməyanların yadında, yaddaşında gözəl, nurlu, əbədi qalaq...

**Anna Bartkulaşvili
jurnalist, publisist,
tərcüməçi**

Daşnakşüyün partiyasının edəcəyi bir iş yoxdur - Ermənistənən baş nazirinin 1923-cü il məruzəsi (31-34-cü maddələr)

(övvəli ötən sayılarımızda)

31. Dekabrın 1-i (ya da 30 noyabr) bizim heyət Gümrüdə türklərə müqavilə imzaladı. Bu müqavilə amansız Batumi müqaviləsindən çox da fərqli deyildi.

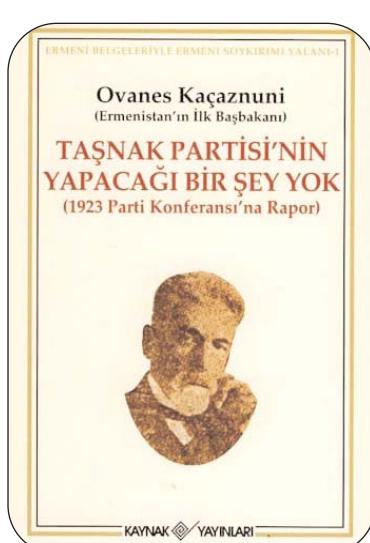
Eyni gün içində Vratsyan hökuməti iqtidardan düşdü və iqtidarı bolşeviklərə verdi.

Bolşeviklər Ermənistana girdilər və heç bir müqavimətlə rastlaşmadılar. Bu, partiyamızın qərarı idi. Bu qərarı verəndə biz iki möqama diqqət etmişdik: Birinci, istəsek belə direnə bilməzdik, uduzmuşduq və gücsüz idik; İkinci, Rusiyaya söykənən Sovet iqtidalarının dövlət sistemini qoruya bilməcəyini umurdıq. Biz özümüz bunu edə bilməmişdik və çətin ki bundan sonra da edə bilərdik.

Ölkəni bolşeviklərin əngəlsiz şəkildə idarə etməsi möqsədilə yeni iqtidara qarşı müsbət davranmaq və onun quruculuq işlərinə kömək etmək istəyirdik.

Bu qərar səs birliyi ilə qəbul edilməmişdi. Bunu qəbul edə biləyən adamlar da vardi. Onlar bolşeviklərdən yaxşı bir şey gözləmirdilər. Məğlub olacağımızı bilsələr də, dirənməyi və mübarizə aparmağı təklif edirdilər. Bu təklif rədd ediləndə bəziləri ölkəni tərk etdilər.

Partiyani bolşeviklərə yaxınlaşdırmağı və onlara siyasi bir blok yaratmağı təklif edənlər də vardi. Onlar "solcu daşnaklar" adı altında ayrıldılar və bolşevik ruhlu bir bəyannamə yayıldılar. Fəqət uğurlu olmadı. Bolşeviklər bu bə-

yannamələrin səmimiyyətinə şübhə etmişdilər.

32. Fevral qiyamına qədər keçən iki ay yarım müddətində ölkəni bolşeviklər idarə etdilər. Nikbinlərin ümidi gerçəkləşmədi. Rusiyadan gözənlənən siyasi və maddi yardımalar gəlmədi. "Özbənaltıq və təzyiq" dən ibarət bir rejim quruldu.

Mahiyətəcə hər cür diktatorluq təzyiq deməkdir və başqa cür də ola biləməz. Hər cür inqilabi iqtidarı mübarizə zamanı qərarlı və fövqəladə tədbirlərə əl atmaq məcburiyyətindədir. Bu qəcilməz bir tələbdir və əşyanın təbiətindən qaynaqlanmaqdadır. Fəqət bolşeviklərin Ermənistanda gerçəkləşdiriyi amansızlıqların xarakteristik bir özəlliyyi vardi: bunlar məqsədsiz və nisbi idilər.

Bolşeviklər ilk mərhələlərdə kifayət qədər siyasi gedışlərdən

istifadə etsəydi (ki, sonralar bunu etdilər), onların Ermənistənəkəndəki vəziyyətləri tamamilə sığortalanacaqdı. Çünkü ölkədə əks cərəyanlar yox idi. Fəqət bolşeviklər bunu anlamırdılar. Lazımsız yerlərdə əksinqilablıq axtarır və xalqı özünə qarşı çıxmaga təhrik edirdi.

Fərvəl qiyamı tamamilə bolşeviklərin öz əsəridir. Onların təzyiqlərinin, özbaşına davranışlarının, ölkə iqtisadiyyatının son qaliqlarını da bitirən və onsu da ac olan xalqı son tikələrindən məhrum edən bitib-tükənməyən müsadirələrinin nəticəsi idi.

Daşnakşüyün bu qiyamın təşkilatlanmasına qatılmamaq və ona qarşı çıxməq mövqeyində idi.

Bilirəm, qiyamdan əvvəl olduğunu kimi daşnaklar bəzi kəndlərdə (məsələn, Kotakykda) hazırlıqlara hər hansıa formada bulaşmışdır. Amma bu, partiyamızın işi deyildi, ayrı-ayrı işçilərin cəhdləri idi. Yalnız qiyam baş tutandan sonra partiyamız hərəkətə keçdi və bu dəfə kütlönlərin ardına sūrükənlərək özü yaratmadığı bir hərəkatın başına keçdi.

33. Qiyamın nəticəsində bolşeviklər Ermənistənən mərkəzinən çıxarırlaraq kənar bölgələrə (Şərur və Qazax) sıxışdırıldı. O dəqiqə "Ermənistən Xilas Konfönsesi" qurularaq iqtidarı ələ keçirdi və mübarizəni yönəldirdi.

Daxili savaş 1 ay yarım davam etdi.

Bizim çevrələrdə qiyama qalxa xalqın uğursuz olmasını və məğlub olmasını bolşevik qüvvələrin üstünlüyü ilə yozmaq popul-

yardır. Mən fərqli düşünürəm. Bəli, həqiqətən də yaxşı mübarizə apardılar, həqiqətən də qəhrəmanlıq göstərdilər, amma bolşeviklər... bizimkiler deyil. Bizimkiler yaxşı savaşa bilsəydi və ilk həftədə düşməni Qəmərli və Yelenovka cəbhələrində əzə bilərdilər (antibolşevik Gürcüstan dirənməkdə idi, bolşeviklər kənarda dəstək ala bilmirdi və öz qüvvəlləri də çox az idi). Bərəbad savaşmağımızın səbəbi istəksizlik deyildi (istəksiz olsa qiyama qalxmazdıq və qiyamın ilk günlərində Yerevanda gördüğümüz coşqu olmazdı); öz gücümüzə güvənirdik və qələbəyə inanmirdi. Qiyam öz-özüne, şüursuz bir hərəkət idi. Gözleməyimi formada baş tutdu, bir an coşu və o dəqiqə də səndü. Qiyamçıları yaxşı savaşıdı halda Sovet iqtidarından devriliə biləcəyini demirdəm. Xeyr, məğlubiyyət qəcilməz idi (xüsusiələ də Gürcüstan zəiflədikdən sonra). Biz Ermənistanda kütlönlərin bütün bolşevikləri susdura bilərdik (qiyam bir qədər mütəşəkkil olsayıdı bu çətin deyildi). Fəqət geridə Qızıl ordusuyla birləşdi Rusiya vərdi. Ermənistənən kəndlisi, ya da Daşnakşüyün Partiyası ona qarşıdırına bilməzdi. Yalnız bunu söylemək isteyirəm ki, qiyam la əvvəldən məğlubiyyətə məhkum idi, çünkü zəfərə inam yox idi.

34. 2 aprelədə bolşeviklər Kənakirə çatanda və Yerevani işğal edəndə biz Yerevani tərk edərək Baş Gərnidən Dərələyəzə hərəkət etdik. Qiyamlar və partiyaçılarla birləşdə haraya və nə üçün

getdiyini bilməyən bir kütlə də hərəkətə keçmişdilər.

Qaçılmaz məğlubiyyət artıq gerçəkləşmişdi. İki-üç ay ərzində Dərələyəz və Zəngəzurda baş verənlər artıq bir mübarizə deyil, can çəkişməsi idi.

Yerevan məğlub olduqdan sonra Dağlıq Ermənistənən Sovetləşdirilməsi gündəmə gəldi. Həttə bizim orada olmağımızın hadisələrin gedışatını sürətləndirdiyini də deyə bilərem.

Biz Dağlıq Ermənistənən keçərək yerli xalqı gücləndirəcəyimizi və dirəniş bacarıqlarını artıracağımızı düşünürdük. Uduzan və geri çəkilən milis dəstələrinin, xüsusiələ qorxudulmuş kütlönlərin əhvalının çöküşünü və çarəsizliyini sürətləndirə biləcəyinə diq-qət etməmişdik. Yerli xalq biza birtəhər baxır və qonaqpərvərlik göstərmirdi. Heç görünməməyimiz daha yaxşı idi. Amma onları son tikəsinə də ortaqlı olurduq. İstəmədən onların həyatına xəsər etmişdik.

Hərbi güyünbəyinə əriməkdə idi. Bizi mələk gələn ac və yerli xalqdan məmənun olmayan əsgərlərin bir qismi evlərinə qayıtnağı düşüntürdülər. Türkiyə ermənilərindən olan qruplar (silahlı və silahsız) tez bir zamanda Araza çatmağa və oradan da İrana keçməye çalışırdılar. Yerli xalq ordunun dağlığındı, mühitə hakim olan idarəsizliyi görür və öz gücündən şübhələnməyə başlayırdı.

Yazın sonlarında demokratik cumhuriyyətin son qərargahının olduğu Zəngəzur təmizlədilər.

Ermənistən tam olaraq Sovetləşdi.

ardı var...

Dilimizə uyğunlaşdırılan: Eminquey

Elvəsət BƏŞIRLİ

(əvvəli ötən şənbə
saylarımda)

Gördülər ki, müxalifət haqlıdır. Düz, ağıllı sözə nə deyəsən? Başlıdalar fikirəlşməyə. Uzun illər meşədə özbaşına aqalıq edib əldən düşən, indi isə öz tövəmələri ilə toplantıda güclü heyvanların təmsilçisi olan qoca şir qəflətən elə nərə çəkdi ki, heyvanları titrətmə tötdü. Tülüklər him elədi, çapqal onu başa düşüb yaltaq-yaltaq uladı:

- **Ey başımızın ağası, nə buyurursunuz?**

- **Buyurmuram, təklif edirəm. Burda hamının böyük- kiçikliyindən, güclü-zəifliyindən asılı olmayaraq, seçici kimi bir səsi, seçib-seçilmək hüququ var. Kimliyindən asılı olma yaraq, sözünü deyib, təklifini verə bilər. Daha buyurmaq yox. Bildin, başa düşdün, a çapqal!**

Qoca şirin zəhmindən çapqalın arxa ayaqları boşalıb yere gökdü, tez-tez buladığı quyuğu dalında görünməz oldu. Bir az əvvəl "him" eləyib çapqalı qoca şirin qəzəbinə tuşlayan tülkü fürsəti əldən vermədi.

- Bağışlayın, çapqal çıxdanın qanmazdır, ulamağının yerini bilmir, - deyə titrək səslə uladı, - biz bura sizə görə gəldik. Gəldik görək nə deyirsiz, nə məsləhət görürsüz. Bura yığışanlar ki var, hamısı sizi eşitmək, fikrinizi öyrənmək isteyir. Daha çapqal-çapqalın yox.

Hiyləger tülkünün sözləri qoca şirin canına cavan qoç quyuğu kimi yayıldı. Ağızı sulana-sulana xırıldadı:

- **Təkkil edirəm ki, cavan şirlərdən biri meşənin sultani olsun. Məsələn, elə bu qoçaq. O, əlini ətrafindakı cavan şirlərdən birinin kürəyinə qoydu, - gözləri qanlı, biləyi güclü, dişləri itidir. İnanıram ki, meşədə qayda-qanun yarada bilər. Amma bir şərtlə: gərək tacrübəli, dünyagörmüş məsləhətçisi ola. Lap elə mənim kimi. Üzüm çox üzər görüb, dişim çox cəmdəklər dağıdıb, pəncəmdən də, - qoca şir pəncəsini başının üstüne qaldırıb boğuq səslə nərə çəkdi, - qurtaran olmayıb! Razısız!**

Şirin pəncəsindən qorxuya düşən heyvanlar dalı-dalı çəkilərək ətrafdakı kol-kolsun altına soxuldular. Özləri görünməsələr də, titrək səsləri eşidildi:

Əlbəttə, razıyiq. Neçə illər meşədə aqalıq eləmisən, xasiyyətini yaxşı bilişik. İndi de təcrübəni meşənin cavan sultanına öyrədərsən, məsləhət verəsən, o da bizi xoşbəxt eləyər.

Qədim rəvayətlə başladığım felyetindən meşədə yağışdan sonra bitən göbələklər kimi coxsayılı partiyaların seçkilərdə nəinki nizamnamənin tələblərinə, heç adı ədəb qaydalarına əməl etmədiklərini konkret faktlarla göstərir, yol verdikləri nöqsanları tənqid edirəm.

Xüsusən demokratiyadan dəm vuran iqtidar partiyası namizədlərinin özlərini rəvayətdəki qoca şırsayağı aparlıqlarını, hər cür yalana, saxtakarlığa əl atdıqlarını göstərdim. Seçiciləri

QANLA SUVARILAN AĞAC

(Povestdən hissələr)

"Azadlıq ağacı qanla suvarılmasa, çiçək açıb bar verməz".

Sen Jüst

Fransa inqilabının məşhur xadimi

fəal olmağa, bu taleyüklü məsələyə məsuliyyətə yanaşmağa, boş, yağılı, təmtəraqlı vədlərə aldənmamağa, yaxşı tanidlqları, sözü ilə əməli bir olan insanlara səs verməyə çağırırdım.

Fikrimcə, bu felyetində qeyri-adi, fövqəladə bir şey yox idi. Bəzilərinin zənn etdiyi kimi mən kimlərinə bostanına daş atmamışdım". Baş redaktorun çox təsirli, tutarlı publisistik məqaləsi ilə müqayisədə bu, cari məsələlərdən bəhs edən, qəzətimizdə dərc olunan tənqid yazılardan, felyetonlardan biri idi.

Ancaq redaksiyaya gələn məktublar, telefon zəngləri, iqtidarin narazlığı, müxalifətin uyduruları göstərdi ki, mən yanılmışam. Sən demə, müxtəlif səviyyəli adamların fikrincə, mən qədim rəvayəti müasirləşdirmişəm, qarşındaki seçkilərin qeyri-demokratik keçəcəyinə, saxtakarlığa yol veriləcəyinə eyham vurmuşam. Buna görə də iqtidar tənqid yox, təhqiq olunduğu iddia edirdi. Bir çox səlahiyyət sahibləri, rəsmilər isə daha uzağa gedərək məni cəmiyyətimizi meşəyə, məsul vəzifə daşıyanları isə yırtıcı, tamahkar, hiyləger heyvanlara bənzətməkdə günahlandırmır, bir növ ittihəm edərək, məhkəməyə verəcəkləri ilə hədələyirdilər.

Onları ən çox qıcıqlandıran, əsəbileşdirib özlərindən çıxaran ölkənin ayrı-ayrı bölgələrindən aldığımız məktubları dərc etməyimiz idi. Yerlərdən gələn bu məktublarda icra hakimiyəti başçılarının özbaşinalığı, yeni iqtidarin sovet dövründə "kiçik padşahlar" adlanlığı raykom katiblərindən daha ac-göz, rüşvetxor olduğunu, keçmiş bazar alverçilərinin, sürücülərin, pinçilərin indi vəzifəli memur kimi "dövlət malını çalıb-çapdıqları, zəli kimi camaatın qanını sorduqları" konkret faktlarla göstərilirdi.

Biz bu yazıları olduğu kimi "sərbəst səhifə"də çap edir, heç bir şərh vermirdik. Daha doğrusu, şərhə ehtiyac qalmır. Sanki qədim, ibrətamız, bir qədər müasirləşdirilmiş rəvayətə başladığım felyetinə oxular yerlərdən göndərdikləri, şahidi olduqları faktları əlavə edir, mənimlə həmrey olduqlarını bildirirdilər.

Telefonun cingiltili səsinə oyandım. "Gecənin bu vaxtı Allah xeyir eləsin", - Dürdənə yarıyuxulu, həyəcanlı halda deyindi. O biri otaqda uşaqlar müşil-müşil yatırdılar. Adətən gecənin vaxtsız zənglərindən qanqaraldan hədələr eşitsəm də, elə-bele təselli üçün "xeyir olar, inşallah" deyib dəstəyi götürdü.

- Bəli, - uşaqlar oyanmasına deyə astadan dilləndim.

Hay-küylü, cingiltili, içkili kişi səsi qulağıma qurğuşun kimi doldu:

- Bələn şirin, bal, şəker, a qardaş!

Səs mənə tanış gəlsə də, kim olduguunu kəsdirə bilmədim.

- Bağışlayın, taniya bilmədim...

Taniya bilməzsən də, gör aradan neçə illər keçib. Maşallah, sən vəzifə çarxında fırıldanmışan ha... mən də ki, köhnə hamam, köhnə tas, yəni köhnə kitabxanaçı. Yadına düşür o günler, qəbul imtahanları? Maşallah, sən o qədər bal yiğdin ki, siyahiya adın birinci

yazıldı. Mən də aqsaq qatır kimi o söz. Xəber göndərdim dədəmə ki, balım çatmir. Ayə, dünyanın işinə bax, nə təmiz ürekli, sadələvh adamlar olub ey. Rehmətlik dədəmə deyirəm. Bir də gördüm kişi cıynında xurcun girdi dağlıq məhəllədəki kiraye daxmama. Xurcunun gözlərində qablarda bal. Dedi ki, eşitmışım balın çatmir. Darıxma, kaş ele dərdimiz bal olsun. Tapşırımsam, dalını qardaşın gətirəcək. Bilirsən de xasiyyətimi, üstünə vurmadım. O il ay bal yedim ha! Özümü de keçirtdilər bali aşağı olanlar cərgəsinə - kitabxanacılıq fakültəsinə.

He, yadına düşdü. Ay səni, İbad maşallah olsun, səsin elə həmin sədir. Üzünü görməsem de ...

- **Üzümü görməsən yaxşıdır, qardaş!**

- **Niyə?**

Qəhəhə çəkib güldü. Telefonda olsa da hiss edirdim ki, əməlli-başlı içkilidir.

- **Ay sənin məzən olsun. Niyə budur ki, o üz qaldı tələbəlikdə. Keçən vaxtdan bəri o qədər üzərlə görüb ki, olub badoş...**

- **Başa düşmədim, üzünü niyə padəşa oxşadırsan?**

- **Ayə, tələbəlikdən tanımırsan, məni? Dilimə o zəhri-mardan dəydidi, nə bilirəm deyirəm. Bu ticarətə qurşa-nandan həqiqətən üzüm çox üzərlə görüb.**

- **Ticarətə, bəs kitabxana?**

- **Eh, kitabxana qaldı dağılmış sovetin zamanında! Sağlığına, o ucubucağı görünməyən yekə kitabxananı eləmisişəm ticarət mərkəzi. Əlim çatan o biri kitabxanaları çevirmişəm mərkəzin filiallarına. İndi, oğul deyərəm, saysın, baş açsın mənim obyektlərimdən.**

- **Maşallah. İbad, onda yaxşı qazanırsan.**

- **Qazanmağına qazanıram. Amma xərcim də az deyil. Özün də yaxşı bilirsən. Deyir, kasibin işi dövlətlinin pulunu hesablaşmaqdır. Sizin də işiniz, peşəniz belə şeylərdən yazmaqdır. Ay sağolmuş, heç xərcsiz obyekti saxlamaq olar? Vaxtlı-vaxtında haqqını verməlisən. Hərənin də öz payı var, aşağıının aşağı, yuxarının yuxarı. Canla-başla qulluqlarında dururam, xüsusən yuxarıları. Bilirsin də tələbəlikdən belə olmuşam, ara düzəltmişəm, əlim böyükərin etəyində olub. İndi də beləyəm, xeyrini də görürəm. Onlar da mənə inanırlar ha: cünki sınaqdan çıxarıblar.**

Nə demişəm, yoxlayıb görüblər ki, dübbədüzdür. İndi oturub-durdulaqları ki, var, yeri gələndə yanımıda söz gizlətmirlər. Bayaq yeyib-icirdik, doğrusu, bir xəbər eşitdim, bərk dil-xor oldum. Ağızlarından elə söz qəçirdilər ki, başım hərləndi. Fikirləşdim özümü evə çatdırıb sənə xəbər verim. Sonra gec olar.

- **O nə xəbərdir, elə?**

Telefonun o başına süküt çökdü.

Sonra:

- **Vallah, heç bilmirəm necə deyim, çəşib qalmışam. - deyə ağır yük qaldırmış kimi təngnəfəs cavab verdi.**

Onun xasiyyətinə tələbəlikdən bələd idim. Eşitdiyini yerinə çatdırmasa, bağı çatlardı. İki dilinə dəydim, hey çərenləyər, sərr saydıqlarını da açıb tökərdi. Sonra peşiman olardı: "Ayə, içib nə qələtdir elədim". Ən yaxın dostları deyərdilər ki, İbadın özündən düzüb qoşmağı da var, xüsusən içəndə.

Elə bu vaxt telefonun dəstəyindən məni mat-məttəl qoyan sözər eşitdim. Sanki İbad fikirlərimi uzaq məsfədən duyub andaman eleyirdi:

- **Ayə Fəxri, Tanrım haqqı özündən düzüb qoşmuram, oları deyirəm. Olan da budur ki, sənin o baş redaktorunun başında iş var. Hesab elə ki, kəfəndə gəzir...**

- **Düzü, yaxşı başa düşmədim, çatmadı mənə.**

- **Baş redaktoruna deyərsən, başa düşər, - İbad aqıq-aşkar istehzalı səsle arxayıñ-arxayıñ fisıldadı, - olmasa baxtından küssün. Elə sənin də başını siğallamayacaqlar. Felyetonlar yazıb o cür kişilərin hərəsinə bir ad uydurursan. Nə bilim, tənbəl aji, tayfabaz qurd, hiyləgər tülkü, yaltaq, qanmaz çapqal.**

Söhbətinə hay-küylü zarafatla başlayan İbadın axırdı lovğa, yekəxana tonada danışlığı mənə toxundu:

- **Hərə öz işlə məşğul olsa yaxşıdır, - dedim, - sən də get, baqqallığını elə. Daha ortaya düşüb onun-bunu yanında quyuq bulma.**

Vaxtsız zəng eləyib məni təbdən çıxaran İbad aldığı "zərbədən" özünə gəlməmiş dəstəyi hirsə yerinə qoydu.

Soyuq tər almında puçurlandı. Bəyadın narahat halda başının üstünü kəsdirən Dürdənə əl-ayağa düşdü. Dərhal nitroqlitserini ağızına qoyma. Çox keçmədi ki, özüme gəlib toxradım. Dürdənə nəm dəsmalla alınım, üz-gözümüzün tərini silib, əllərini nəvazışla saçlarımda gəzdirdi.

Əsəblərim sakitləşsin deyə otaqda gəzisirdim. Dürdənə həmisi ki təsəlli verirdi. Artıq səhərə az qalındı. Yatağıma girib çimrələmək istəsəm də, yuxum gəlmirdi.

Telefonda eşitdiklərim tekrar-təkrar qulaqlarında səslenir, sinirlərimi yerdən oynadır, tarıma çəkirdi. Fikir məni götürmüdü.

Söz gəzdirmək, ortada quyuq bulmaq, zarafata salıb qan qaraltmaq İbadın köhnə şakəri idi. Hələ tələbəlikdə dayısının xüsusi xidmet orqanında işləməsindən aqıq-aşkar qırṛələnir, suisistifadə edir, buna görə ondan çəkinən tələbə yoldaşlarına, hətta müəllimlərinə məhəl qoymayıb burnunu hara gəldi soxurdu. Ancaq İbad, neçə illər sonra məni yuxudan oyadıb əvvəlki kimi zarafat eləsə də, axırdı sərt danişmişdi. Bu da aydın idi. Bılərəkdən hay-küylü söhbətinin axırında "xəbərdarlığına" məhəl qoymamışım onun kefinə soğan doğramışdı. İndi Allah bilir dediklərimə nələr uyduracaq, yuxarıları qızışdıracaq. Elgünəşle məndən hayfiyi alacaqdı. Və bu o demək idi ki, bize, ailəmizə, uşaqlarımıza, məsləkdaşlarımıza hədələr, mənəvi təzyiqlər davam edəcəkdi.

(ardı var)

Sevgili sevmeyi də qəribə olmuşdu. Xoşuna goldiyi qız kirayə qaldığı evin qızıydı. Onu teatra dəvət etdi. Tamaşadan sonra qızı biqəq səykəyərək onuna evlənməsini tələb etmişdi. Qızın hə deməkdən başqa çarşı olmayacaqdı...

...Bütün hakimiyyəti ələ keçirib yeni bir Roma imperiyası quracaqdı. Sezarnın dəfnə yarpaqlı tacını o haqq edirdi. Güclüdü, kütülər ona heyran idi. Düşünenin uyğun olan Hitlerlə dünyamı bölüşdü. Ehtirası ağlıı üstəloyen hə dictator kimi uzağı görə bimirdi. İkinci dünən mühəribəsində italyan ordusunun fəlakətə uğramasıyla özünü ayaqlarından asılı görəcəkdi. Son nəfəsini alarkən terror yuvasına çevirdiyi İtaliyaya başı aşağı baxırdı...

Faşizmin cib kitabını yazan sosialist

Faşizmin cib kitabını yazmasına baxmayaq gənciyində sosialist idi. İbtidai sinif müəllimliliyi diplomunu aldıqdan sonra 1902-ci ildə İsvəçrəyə köcmüşdü. Amma normal bir iş sahibi ola bilməmişdi. Üstəlik avaralıq etdiyinə görə həbs olunmuşdu. Deportasiya edildi və əsgərliliyini yerinə yetirmək üçün İtaliyaya qayıdı. Pislidə oxşarı olan Hitler kimi o da qismətini qonşu ölkədə axtarmışdı. Amma bu alınmamış və geri dönmüşdü. Bölkə də bu alçaldılma onu da mühəribə şərki kimi içini kılz doldurmüşdü.

Əsgərlidən sonra Avstriyanın Trento qəsəbəsində bir qəzetdə işləməyə başlayanda 1908-ci ildi. Bu günlərdə Mussolini roman yazdı: Kardinal məşəqesi (L'Amente Cardinale). Sosializmə olan maraqlı Avstriyalılar tərəfindən deportasiya edildikdən sonra daha da gücləndi. "Sinif mücadiləsi" adlı sosialist yönümlü qəzətin bir müdətt redaktorluğunu etdi. Bu vaxtlarda Karl Marks, filosof Fridrix Nişenin, Auguste Blanquini inqilabçı doktrinaları və Georges Sorellin sendikalıqlığına maraq göstərirdi. Və belə bir günlərdə kimse Mussolinin o gün üçün sahib olduğu fikirlərin tam əksinə çıxaraq üstəlik qarşı cəhənin liderlərini ələ keçirəcəyini desəydi, o adamə yəqin ki, dəli deyərdir. Lakin zaman bunları haqlı çıxardı. Mussolini vətənpərvərlərə qarşı çıxməqlə qürur duyurdı. Hətta İtaliya 1911-ci ildə Osmanlıya qarşı mühəribə etdən edəndə Mussolinin buna qarşı çıxdığına görə həbs olunmuşdu. Boş yərə deməyiblər, solğunun köhnəsindən, millətçinin yenisindən qorx...

Həbsdən çıxan kimi sosialist yönümlü Avanti qəzetiñ redaktorluğuna gətirildi. Qisa zamanda italyan sosialist hərəkatının liderlərindən biri olaraq tanındı. Həmin günlərdə Moskvadakı dostlaryla eyni havanı oxudu: Proletarlar həkimiyəti ələ keçirmək üçün bir tavan altında birləşməliydi.

1914-ci ildə I dənə mühəribə başlayanda Mussolini digər sosialistlər kimi İtaliyanın mühəribə xaricində qalması idəyəsi müraciət etdi. Onun fikrincə yalnız siniflər arası mühəribə qəbul olunan idi. Buna görə də hökuməti mühəribəyə qoşulacağı halda işçi inqilabı başdacağıyla töhdid etdi. Lakin bir neçə ay sonra düşüncələrini inanılmaz şəkildə dəyişdi. Sosialist Partiyasına, redaktorluğuna, mühəribə əleyhinə çıxışlarına son verərək töhlükəli sulara yelkən açdı.

Faşizmin doğuluşu

1914-ci ildə Mussolini yenidən qələmə sarıldı. Öncə İl Popolo d'Italia (İtalya xalqı) adlı qəzetiñ yazıları yazmış, sonra da mühəribə tərəfdarı olan Fasci d'Azione Rivoluzionaria (İngilabçı faşist hərəkat) adlı grup yaratmışdı. Mühəribədə fəlakətə uğramış toplumun onu həkimiyəti gətiricəyinə ümidi edirdi. 1917-ci ildə əsgərliyə çağırılarda təlim zamanı əlində qumbara partlamasına görə yaralandı. Yenidən arxa cəbhəyə döndü və qəzetiñ başına keçdi.

Mussolininin 1919-cu ildə Fasci İtaliyanı di Combattimento (İtalyan mühəribə liqası) ni qurmasıyla birləşdə Faşizmə siyasi bir hərəkat kimi öz ayaqları üstündə dayanmağa başladı. Bu liqə zamanla Partito Nazionale Fascistaya (dövlət faşist partiyası) çevrildi. 1919-cu il seçkilərində uğursuzluqdan sonra 1921-ci ildə

radikal millətçi kimliyi ilə məclisde nüfuz qazanmağa başlamışdı. Hemin günlərdə faşistlər tərəfindən qurulan silahlı milisler Mussolinin keçmiş sosialist dəstələrə qan uddurmağa başlamışdır. Hökümtəsə bu olaylara müdaxilə etmirdi. Bir qrup sənaye iş adamı və tərpəq islahatı tərəfdarlarının dəstəyini alan Mussolinin bunun qarşılığında tetillerin yarılmasına dəstək vermişdi. Liberal hökümətin ölkədəki anarxiyanı yatrımaqda uğursuz olduğunu görə kral 1922-ci ilin oktyabrında Mussolininə höküməti qurmaq tapşırığı verdi. Quzunu qurda təslim etdi..

Cəkilin, tək adam golir...

İtalyan lider ilk mərhələdə məclisdeki liberalların dəstəyini almışdı. Və məraqlıdır ki, onların dəstəyi ilə senzuralar gotirmiş ve seckii idarəciliyinə dəyişdirən qanunlar qəbul etmişdi. Seckii qanunlarına dəyişikliklər 1925-26-ci illərdə diktatorluq selahiyetlərinə sahib olmuşdu. Bununla da digər bütün partiyaların başına belə oldu. Artıq tək lider olmuşdu. Şəxsiyyət mifli yaratmaq: tək şəxsiyyətin,

birbaşa Mussolinin tərəfindən seçilirdi. Faşist partiyasından 'temizlik kağızı' almayan kimsənin qəzetçilik işi görməsinə izn verilmirdi. Sendikalar budandı və kooperativ sistemi adı altında təşkilatlanmağa başlandı. Məqsəd bütün italyanları dövlət nəzarəti altında məlum iş yerləriňə toplaşdırıdı.

Duçe onu miliyyət baxımından dəstəkləyənlər borcunu ödəməyi da gözardı etmədi. Lakin 1930-cu illərdə ölkədəki sənaye nəfəs almayaq qədər dövlət nəzarəti altında idi. İctimai yatrımlara böyük pullar xərcləndi. İtalyani özü özünü dolandırıbılın' bir ölkəyə çevirmək üçün iş başlanıldı. Ölkənin xam maddəylə təmin edə bilməyəcəyi ağır sonnaya investisiyalarına daha çox diqqət ayrılmışdı.

Faşistlər ələ-ələ, qol-qola

Daxildəkilər diktatorun yumruğunuñ dadına baxmışdı. Xarıcdəkilərin əskiyiño ididi ki? İtalyan lider passiv antiimperialist

versitetinin tarixçilərində Peter Martlanda istinadən verdiyi bir xəbər şəkər yaratmışdı. Buna əsasən, Mussolini 34 yaşında ikən qəzetçilik edərkən 1917-ci ildə ingilis keşfiyyat xidməti M15 üçün çalışır və İtaliyanın 1 dənə mühəribəsində müttəfiqlərin tərəfində yer almazı üçün kampaniya təbliqatı aparırdı. Bu günün puluya hesablaşsaq həftəyə 6 min 400 avro pul alırdı.

Tarixçinin M15-in Roma tomsilçisi Sir Samuel Hoarenin 1954-cü ildə yarınlanan xatirələrinə istinadən verdiyi məlumatlara görə Mussolini ingilis keşfiyyat xidmət üçün İl popolo d'Italia qəzətində mühəribə yönü löylyazalar yazdı. Tarixçiyə görə Mussolini M15-ə sülh tərəfdarlarını döyə biləcək adamlar tapaçığına dair raport vermişdi.

Beyni aukciona çıxarılan diktator

Bir zamanlar bütün İtaliyanı tır-tır əsirən Mussolini beynindən qalanları bir

Yazıcı, jurnalist, müəllim, faşizmin yaradıcısı...

yaradıcı ata, ya da hər şeyə gücü çatan lider əfsanəsi yaratmaq ilk addımı idi. Mətbuat üzərində geniş selahiyətindən istifadə edərək addim-addim 'duce' (lider) əfsanəsini yaratdı. Duçe, yəni hər zaman haqlı olan, sosialist və siyasi problemləri həll edəcək öndər.

İtalya qisa zamanda polis dövlətinə çevrildi. Mussolinin qarşı çıxanlar Duçenin qaranlı üzüylə tanış olmağa cəkmədi. Adını tarixa yazdırın digər diktatorlar kimi Mussolinin də təbligat alətlərini beynləri və qulagları batıracaq qədər bacarıqla çalırdı. Nədənsə kimsə onun etdiklərinə etiraz etmirdi. 1922-ci ildə Mussolinin eyni anda həm daxili işlər naziri, həm müstəmləkələr naziri, həm də orduya komandanlıq vəzifələrinə sahib oldu. Buna görə də var idi. Eyni zamanda 1921-ci ildə qurulan Faşist partiyasının və onun silahlı qolu olan milisin də lideri idi. Bezləliklə, iqtidara gedən bütün yolları bağlamışdı. Lakin bu bir ölkəni radikal mərkəzli, cürümüş bir cəmiyyətə çevirməyin də on qisa yolu yedi.

Mussolini daxildə və xaricdə vaxtının çoxunu rejimin təbliğatına ayırdı. Qəzetçilik keçmişə bunda bənzərsiz rol oynaydı. Mətbuat və radio təbliğatla, təhsil və filmlər yoluyla faşizmin XX əsrin doktrinasi' olduğunu və liberalizmələ demokratianın yerini aldıq yalanını yaydı.

Bir millət qəfəsə salınır

Faşizmin prinsipləri Mussolini tərəfindən bezikdirici formada tekrarlanmış, qələmə alınmış və nəhayət 1932-ci ildə Encyclopædia Britannica da özüne yer tapmışdı. 1929-cu ildə Vatikanla imzalanmış məqavileyə əsasən Roma Katolik Kilsəsi İtaliya dövlətini tanıdı. Diktatorluğun kələməsində parlament yavaş-yavaş öz əhəmiyyətini itirdi. Ceza qanunları yenidən qələmə alındı. Məktəb və universitetlərdə müəllimlərə faşizmi qorumaq və yarmaq andı idirildi. Qəzet redaktorları Lakin Fransanın meğlub olmasından

Lakin Hitlerin ruh əkizini xarici əllərdə buraxmaq niyyəti yox idi. Həbsindən bir neçə ay sonra alman qüvvələri tərəfindən xilas edilən Mussolini İtaliyanın şimalında faşist bir dövlət qurdu. Amma yaradıqı bu 'Salò Respublikası' əsində almanın kuklasından başqa bir şey deyildi. Mussolini bu mini dövlətində fikirlərində yenidən dəyişiklik edərək siyasi karyerasında ilk olan sosializm və kollektiviliyə döndü. Hətta aralarında Galleano Cianonun da olduğu, ona arxa çevirən faşistləri edam etdi. Imperialist xəyallarının suya düşməsinə görə 'bu xayalları yetərinə təqdir etməş' italyan xalqını da ittihəm etmək dərəcədən qızıl etmişdi. Fikri Aralıq donanısını 'marenostrum'a çevirən iddi. Yəni, 'bizim dənizim...'.

Mussolini 1935-ci ildə Avstriyanın müstəqilliyini qorumaq üçün Hitlerə qarşı cəbhə yaradılmasına köməklik etmişdi. Lakin həmin il Efiopiya qarşı mühəribəsi Millətlər Cəmiyyəti tərəfindən qınamanda, qapını vurub cəmiyyətdən çıxdı. Bir anda özünü 1933-cü ildə cəmiyyətdən ayrılan nasist Almaniya ilə ittifaqda gördü. Qazan fırıldadı, öz qapagini tapmışdı. İspaniya vətəndaş mühəribəsində General Frankonun yanında yer alan Mussolini İngiltərə və Fransa ilə də körpüleri yandırmış oldu. Hitler qarşısında olduqca zəif durumda olan Duçe 1938-ci ildə Avstriyanı ilhaqını, daha sonra da Çexoslovakıyanın bölünməsini qəbul etmek məcburiyyətində qaldı.

Italian diktator 1938-ci ildə hər ne qədər Avropada sülh üçün vasitəçi rolu naşıra də 1939-cu ildə Hitlerlə bağlılığı Demir paktla mövqeyini göstərmişdi. Sərqi Hitlerin iziyle getməkəcəkmişdi. Ölkədəki yəhudilərə qan uddurmağa başladı. İkinci dənə mühəribəsi görünməyə başlayanda Mussolini Malta, Korsika və Tunisda gözü olduğunu elan etmişdi. 1939-cu ildən aprelində qısa müddəli mühəribə nəticəsində Albaniya işgal edildi. Avropadakı güc balansını qoruyaq da tez istəklərinə qata biləcəyini görməyən italyan lider blef və bəki siyasetiyle avropa demokratlarını təpələblərinə boyun əyməyə çağırıldı. Hitler hər ne qədər İtaliyanın gücünü tərifləsə də Polşanın işgal edilməsiyle başlayan ikinci dənə mühəribəsi ərefəsində Mussolini ordusunun vəziyyəti çox ağır idi. Kimin qələbə qazanacaqını düzgün seçəbilmədiyi üçün ilk mərhələdə bitəref olundu. Lakin Fransanın meğlub olmasından

gün internet deyilən bir şeydə satışa çıxarılaçığını eşitsə necə münasibət bildirədi? 2009-cu ildən son aylarında kimliyi bilinməyən şəxslər tərəfindən diktatorun beynində qalanlar 15 min avroya satışa çıxarılmış amma satışı engəllənmişdi. Mussolinin nəvəsi Alessandro Mussolini babasından qalanların Milan poliklinikasında mühafizə edildiyini və buradan uğurlandığını bildirmişdi. İtalyan liderin beyninin bir hissəsi ölümündən bir müdətədən sonra Amerika Mərkəzi Keşfiyyat İdarəsinə göndərilmiş, daha sonra da arvadına verilmişdi.

Mussolini iPhone-da diqqət mərkəzindədir

2010-cu ildə əvvəllərində Apple-nin onlayn mağazası Appstore-nın italyan şəbəsi ən çox maraqlı yaranan xidmətləri açıqlayanda italyan comiyəti şok oldu. Mussolinin 100 nitqi gündə ən azı 1000 dəfə yükləndirildi.

"Mən siyasetlə məşğul olanda Hitler hələ doğulmadı"

Mussolinin ən çox hərəkəti şəylerdən biri de Hitlerin kiçik ortağı olaraq görlərəni idi. Mussolininin sevgilisinin Petaccinin gündəliyinə əsasən İtalyan lider Hitlerin gücünü və şəhərətini qısqanrırdı. Mussolinin eyni zamanda özünün Hitlerin yəhudi siyasetini təqlid etməsini söyləyənlərə də əsəbləşirdi. İtalyan liderin görə onun özü 'Hitler hələ doğulmadı' və yəhudi siyasetinə başlamışdı və yəhudi siyasetin tarixi onunkindən daha əvvəl gedib çıxırdı.

Faşizm nədir?

Terminin mənası italyancadan tələb olunmaqda gələn fascio sözündən götürülüb. Qurucusu Mussolini olaraq qəbul edilsə də əslində yaradıcısı italyan filosof Giovanni Gentiledir. Faşizmə mütləq olan dövlətdir. Xalq dövlətin qarantiyasıdır. Dövlət uca olarsa bundan xalq da istifadə edəcəkdir. Buna görə də 'səs-küy etməyin' kimi bir sistemi vardır. Qatı millətçidir. Demokratiya, kapitalizm və sosializm kimi fikirlərə düşməndir. Antidemokrat və dövlətçi bütün idarəciliyə və düşüncə tərzini adlandırmaq üçün istifadə olunur.

Diktatorlar gülməz

İngilis jurnalisti Vernon Bartlett 1937-ci ildə Mussolini ilə bir reportaj hazırlayırdı. Gerisini ondan eşidək: "reportajı kağıza köçüründə son qərarını etşmək üçün ofisine getdim. Metn üzərində tek bir dəyişiklik etdim. 'Duçenin qəhqəsi mənə dəha bir süssü sual vermək cəsarəti vermişdi. 'cüməmdəki qəhqəhə ifadəsinin üstündə xətt çəkmış, yerinə nəzarət səzünü artırmışdı. Diktatorların gülməməsinə inanırdı.' İngilis The Guardian qəzeti 2009-cu ildən oktyabrında Kembric umi-

Orxan Saffari

Necəsən, gəlməyənəm?

Açığı, səndən başqasını necə sevmək olar, bilmirəm. Bəlkə də təcrübəm yoxdur, bəlkə də tək sevdiyim sən olmasan deyə belə düşünürəm, amma bir onu bilişəm ki, səndən başqasını sevmək, səndən başqasının yolunu gözləmək, darixmaq mənlik iş deyil. Mən bu işləri ürəymə həvalə edə bilmirəm. Ümumiyyətlə, könül işlərinin başını buraxıla çox oldu..

Ona görə yox ki, sən getdin hər şey bitdi, daha yaşamaq olmayacaq. Məsələ bu deyil. Onsuz da, sən getdiyin o yoldan nə qədər dönməyən var. Bilirsən, əgər sənin həyatında mənsiz nələrsə olursa, deməli, mənə sənəz də olar. Amma bizzət olan hər şey.. Nə bilim. Qəbulanmaq çətindir bir az.

İndi mən düzələcəm də. Mən yaxşı olacaq, bilişəm. Vaxt gələcək, ta bu qədər düşünüb, bu qədər darixib sevməyəcəm. Amma bu da o demək deyil ki, əbədiyyən belə olacaq. Allah qorusun, gecənin birində ansızın bir mahni səni yadına salıb anamı ağladacaq mənim.

Nə edərəm? Bilmirəm...

İndi bizim halımız elədir ki, heç özümüz də bilmirik nə oldu. Necə oldu, niyə oldu. Biz niyə sevdik, niyə ayrıldıq. Yaxşı ayrıldıq ayrıldıq, gəlimli-gedimli dünyadı, sonra niyə barışmadıq? Nə oldu axı??!

Necə deyirdi Özdemir Asaf abimiz?

"ölüm gibi bir şey oldu
ama kimse ölmədi"

Off. Hələ Cemal Sürəyyası var bunun. Yahya Kəməli var. Var da, var.

Gör, aramızda necə şeir, necə şair var bizim.

"rastgele yürüken aklına geleyim
sizləsin içün"

Nə şeirlər deyildi, nə şeirlər yazıldı, getdin, səndən də geriyə belə belə yazılar qaldı...

Amma get..Get, yollar haramın olsun.

İndi isə hər şey dəyişib. Mən də, sən də, hissələrimiz də. Hərdən icimdə elə qəribə bir hiss, qəribə bir darixmaq, bir təlatüm olur ki, elə bilişəm, bu dəqiqli Monqollar 4-cü yürüyüş edəcək.

Təməndən əsər-əlamət qalmayıb e, o adam deyiləm mən. O yera-göyə siğmayan, o dəli-dolu adamsan dediyin məndən geriyə çox da şey qalmayıb. İndi dəli-dolu tərəfimin ancaq dolu hissəsi qalıb. Toxunsan, içimi tökcəm.

"Sən içimi döksem, beraber toplayırımyız?"

İndi bütün buların, olanların fonundan geriyə ancaq xəyallar qalıb. Həmişə arzu edirdim, düşünürdüm ki, görəsan, bir gün xəyallarım reallaşacaq, gerçəkləşəcəkmi? İndi ancaq bunu düşünürəm; görəsan, bir gün reallıqlar xəyala dönəcəkmi? Səninlə bağlı real hissərim xəyala dönəcəkmi, ha?

İndi sənin üçün darixmaq mənim üçün bir gerçəkdir. Qalıb, bunu xəyala çevirmək. Onsuz da,

Hardasa darixdığımız biriləri mütləq ki, var, sadəcə, edə biləcəyimiz bir şey yoxdur. .

Mənim o darixdığım biri də sənsən, heç bir şey edə bilmədiyim, əlimdən nəsən gəlməyən də...

- Necəsən, gəlməyənəm?

Milli Kitabxana növbəti kitab sərgisini virtual rejimdə təqdim edib

Hər il 14 fevral Beynəlxalq Kitab Başlaşlama Günü kimi qeyd edilir. Bu təşəbbüs ilk dəfə 2012-ci ildə ABŞ-da tanınmış uşaq kitabı - "Delightful Children's Books"un yaradıcısı Emmi Brodmur tərəfindən irəli sürürlüb və ötən müddətdə sosial şəbəkələr vasitəsilə dünyada geniş dəstək qazanıb. Bu, uşaqlara kitab bağışlayan və onlarda kitaba məhəbbət yaranan bütün insanları birləşdirən bir gündür.

Bu münasibətlə, Milli Kitabxananın əməkdaşları tərəfindən hazırlanın 14 fevral - Beynəlxalq Kitab Başlaşlama Günü adlı sərgi virtual rejimdə istifadəçilərə təqdim olunub. Sərgidə fotosalar, mövzuya dair kitab və dövri mətbuat səhifələrində dərc olunan məqalələr nümayiş olunur.

MEHRİBAN

Danışma və eşitmə məhdudiyyətli insanların işarət dili ilə danışma. Müsahibimiz Asiman Cabbarovadır.

- Asiman xanım, xüsusi ilə son illər "işarət dili" yayılmağa başlayıb sanki. Sosial şəbəkələrdə xüsusi ilə gənclərin buna maraq yaratdığını görürük, hamisi işarət dili ilə oxuduğu mahniları və sənətənə nələrisə video şəklində paylaşır. Siz də bu işlə məşğulsunuz?

- Bəli. Elədir. Bütün hallarda sevindirici haldır. Əvvəllər çox nadir görünərdi, amma indi bir qə-

bildiyimiz halda. O şəxslərdən ömr boyu bunu bacara bilməyənlər var...

*"Öyrəniriksə, tam
öyrənməliyik ki, tam da
çatdırıa bilək cəmiyyətə"*

- Bizdə işarət dili rus dilindən götürüüb. Azərbaycan işarət dilində olan problem odur ki, ailə içi jestika ilə elmi jestika fərqlidir. Yəni, evdə o cür danışan adam məktəbə getdiğdə başqa cür öyrədir. Bu, onların çəşdirə bilərmə?

siyyətdə olurlarsa, bu da eyni şeydir. Bir ingilis salam verdikdə fərqli söz deyir, bir azərbaycanlı salam verdikdə fərqli söz deyir. İşarə dili də hər dili uyğun yaranır. O ki qaldı bir sözün bir neçə işarəsi olmasına, bu ola biler ki, yəni, bir sözün sinonimi necə var, bəzi işarələrin də sinonimi olur.

- Bizdə olan sinonimlər də fərqli mənalara çıxarı? Bir məhdudiyyətli insana bir işarənin sinonimini göstərdik də ola bilər ki, bilməsin?

- Yox, məsələn, deyirsiz ki, dadlı, ləzzətli düzdü? Bunlar oxşar işarələrlə göstərilir. İşarə dilini

"Ətrafımda gördüğüm və öyrənməyə səbəb olan yetərincə insan var"

dər həssas yanaşmaq, bu işi genişləndirib. Təki, maraq göstərənlər, öyrənənlər lap çox olsun.

- İlk növbədə bu hobbi dir yoxsa iş kimi?

- Təxminən, 4-5 il öncəyə qədər yolda bu dildə danışan şəxslərə yəni məhdudiyyətli insanlara çox fərqli baxışlar vardi, narahat edici.

Bunun yayılmasının müsbət tərəfi onların fərqli olmadığını göstərməye kömək edir. O ki qaldı mənim üçün hobbi və ya iş olmasına, deyərdim ki, hazırda heç biri.

Çünki nə qədər çox bilsəm də, yenə də bilmədiyim nələrsə var və öyrənmə mərhələsindəyəm. Öyrənməyimə səbəb həm şexsi məsələlər, həm də onların bizdən bir fərqi olmadığını göstərməyə çalışıan şəxslərdən biri olmaqdır. Onların fikrini, dündələrini, özünü ifadəsini başa düşməkdir.

- Hazırda Azərbaycanda 31000 danışma və eşitmə əngəlli insan var. Sizin ətrafinizdə çoxdu bu cür insanlar? Yəni, öyrənmə istəyi haradan qaynaqlanır? Zərurət, yoxsa başqa nəsə?

- Ətrafımda gördüğüm və öyrənməyə səbəb olan yetərincə insan var, bəli. Amma öyrənmə səbəbim çox daha keçmişə bağlıdır deyərdim.

- Necə yəni keçmişə?

- Mən öz bacımı beyin iflicindən itmişəm. Onun özünü ifadə edə bilməməsinin, istədiyinin nə olduğunu bildirə bilməməsi və sənətənə, uşaq, böyük, yaşılı, gənc fərqli etmir. Birinin özünü ifadə edə bilməməsinin nə olduğunu görməm. Düşünün, biz adı özümüz izah edə bilməyəndə özümüzdən çıxırıq. Danışa, qısqıra, göstərə

- Əlbəttə. Çaşdırır da. Amma edə biləcəyimiz bir şey yoxdur. Bütün hallarda ne cür, necə olur olsun öyrənmek, öyrətməyə çalışmaq lazımdır. Bəzən türk dili ilə də oxşar olduğu deyilir bizim işarət dillinin, amma əlaqəsi yoxdur. Ona görə də öyrəniriksə, tam da çatdırıa bilək cəmiyyətə.

*"Hər dildə hər sözün
fərqli mənası var"*

- Bəs, səbəb nədir fərqli olmağa? Məsələn, salam sözünü bir işarətlə demək olmur? Fərqli dillərdə fərqli cür göstərmək nədən qaynaqlanır? Olmaz ki, hər şeyin bir işarəsi olsun və bütün dillərdə o cür olsun ki, öyrənmək də asan olsun..

- Yox, elə ola bilmez axı. Hər dildə hər sözün fərqli mənası var. Düzüd, çaşdırıcı meqamdır, amma belədir. Səbəb deyəndə ki, bir söz başqa dillərdə başqa mənaya gəlirsə, işarət dili də fərqli olacaq.

- Eyni olmasa məhdudiyyətli insanlar başa düşmür, ya necə?

- Bilirsiz, necə ki insanlar ayrı ayrı ölkədə doğulur və o dildə ün-

dərindən bilməyən biri bilməyə bilər. Çünkü işarə dili asan görünə bilir, amma çox çətindir. Oxşar hərəketlər çoxdur. Ən böyük problem də budur.

- Ümumiyyətlə, bu dili öyrənməyin asan yolu var? Olduqca çətindir və səbr tələb edən bir işdir.

- Xeyr. Sadəcə asan yolu həvəsin olmayıdır. Həvəsin, istəyin varsa, öyrənəcəksən. Başqa heç nə.

- Çətin tərəfi nədir konkret olaraq öyrənməyin? Öz ana dili kimi öyrənmək mümkündür? Ən xırda şeylərin belə işarət dili varsa, buna uzun illər lazımdır deyilim? Neticədə bu hərəketlə olan bir şeydir. Söz deyil ki, görək...

- Əsas çətin tərəfi əllərdir, işarələrdir. Əllərin buna öyrəşməsi çox vaxt aparır. Daha sonra isə sürət. Çünkü bu dildən səlis istifadə edən insanlar çox sürtüli şəkilədə danışırlar. (İşarə dilində yəni) Düzüd çox xirdalığı var, amma hazırda mövzu olaraq bölünüb. Kurs müddəti isə hər yerde fərqlidir, maksimum 6 aydır.

- Gələcək üçün öz planlarınız nədir bəs? Kurs açmaq, daha çox kütləyə çatdırmaq, öyrətmək varmı? Yoxsa sadəcə özünüz danışıb, müəyyən qədər etrafınıza öyrənəcəksiniz.

- Yox əlbəttə. Daha çox kütləyə çardırmaqdır məqsədim. Əlavə dildə olaraq öyrənilməsini çox istəyirəm. Daha dərindən öyrəndikcə, mən də öyrətmək istəyəcəm. Planlarım çoxdur.

- Uğurlar arzu edirik. Müsahibə üçün təşəkkürler.

- Men təşəkkür edirəm.

Orxan Saffari

Rayonda vaksinasiya tədbirləri həyata keçirilir

Ölkəmizin hər yerində olduğu kimi Ağcabədi rayonunda da əhaliyə koronavirusa (COVID-19) qarşı vaksinasiya tədbirləri həyata keçirilir. 21 yanvar 2021-ci ildən başlayan kampaniyada artıq 689 nəfər rayon sakini peyvond olunub ki, onların 570 nəfərini tibb işçiləri təşkil edib.

Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının xəstələrə xidmətlər şöbəsinin müdidi

ri, rayon üzrə vaksinasiya kampaniyasının rəhbəri Sabir Məherromov söhbət zamanı bildirdi ki, rayonda vaksinasiya kampaniyası mütəşəkkil şəkildə aparılır, peyvənd olunanlar əvvəlcədən hərtərəflə həkim müayınləndən keçirilir.

Rayonda vaksinasiya tədbirləri uğurla davam etdirilir.

Adil Misirli

EDALƏT •

13 fevral 2021-ci il

Rafiq Yusifoglu

ZƏFƏR TARİXİ

*Min dəfə şükür olsun
Alamların Rəbbinə!
Vətən sevgisi salıb
Hamımızın qəlbini...*

*Yurduma xor baxanın
Dimdik burnunu ovduq.
Həvirləşən itləri
"İtiqovan"la qovduq...*

*Atalar söyləmişkən
Bir də gələr arxa su!
Arxalt köpəklərin
Yerə gəldi arxası...*

*Bizi qorxuda bilməz
Sizin silah yarısı,
Qapqaynar köksümüzdə
Suya dönər qurğuşun...*

*Yandırığınız evlər
Sizə üz qarasıdu...
Biz qısaş almalyıq,
Hələ bu harası?*

*Göydə "Bayraqdar" uçur,
Başınız bərk qarışib...
Günahsız körpələrin
Sizi tutub qarğışı...*

*Xarıbülbül gül açdı,
Qiş çevrilər yaz oldu...
Qələbə tariximiz
Qızıl qanla yazılıdı...*

*Zəfərlə ütüləndi
Alnimizin qırışı...
Düşmənlərə verilməz
Torpağın bir qarışı...*

*Çaqqal sürüsü ilə
Aslan kimi döyüdüük...
Zəfər tarixi yazıb,
Biz tarixi dəyişdi...*

PAYIZDA XARI BÜLBÜL

*Xarı bülbül güc alıb,
Şəhidlərin qanından.
O, torpağın altında
Əsir həyəcanından.*

*Nə olsun ki, payızdır,
Öndən qarlı qış gəlir.
Torpaqdan baş qaldırmaq
Ona yaman xoş gəlir.*

*Xarı bülbül elə bil
Şıpsırın bir yuxu görür...
Doğma əllər çəmənə
Uzanıb, onu dərir...*

*Ulduzlar gəl-gəl deyir,
Göyün yeddi qatandan.
Doğma hənir eşidib,
Boylanır yer altından.*

*Xarı bülbül kövrəlib,
Xarı bülbül dolubdur.
İndi o, əsgərlərin
Talismani olubdur...*

*Dartınır, qurcalanır,
Ürəyi tır-tır əsir.
O, doğma insanların
Görüşünə toləsir...*

BU PAYIZ HAVASINDA

*Yağış yağır alnuma,
Yağış yağır üzümə.
Bu payız havasında
Yer tapmiram özümə...*

*Vaxtsız solan qönçələr
Ürəyimi ağırdır...
Mühəribə ürəkdən
Silinməyən ağırdır...*

*Şəhidlər çevrililər
İsaq-Musaq quşuna!
Yağan yağış qarışır
Gözlərimin yaşıma...*

*Nur cöhrəli igidlər
Sanmayın ki, söndülər.
Vətənin damarında
Təzə qana döndülər...*

*Yaramızın üstündə
Şəpişən duz oldular.
Başımızın üstündə
Təzə ulduz oldular...*

*Xəzən yarpaqları tək
Uşub ruh aləminə,
Onlar səpələndilər
Vətənin qədəminə...*

*Yağış yağır alnuma,
Yağış yağır üzümə.
Bu payız havasında
Yer tapmiram özümə...*

TƏSKİNLİK MƏLHƏMİ

*Adamın içində yağan
həsrət yağışlarını
ümid çətirləri də
saxlamır...*

*Qələbə sevinci
təskinlik məlhəminə
dönsə belə,
Şəhid analarının
könlə yarası
göz bağlamır ki,
bağlamır...*

TƏK AĞAC

*Bir zaman eviminin
Önündəki yamacda
Bir tək ağac görmüsədüm, -
Tək darıxır ağac da...*

*Kölgəsində görsək də
Hərdən qoyun-quzunu.
O, tək-tənha qalmışdı
Aylar, illər uzunu...*

*Həmişə tək qalandı
Tək ağacı düşündüm.
İçimi sazaq kəsdi,
Tənhalıqdan üşüdüm...*

*Gözlərimin öündən
Keçidi düzələr, yamaclar.
Düşündüm ki, xoşbəxti
Meşədəki ağaclar...*

*Döndə bilsəm kəndimə,
Özümə ev tıkəcəm.
Tənha qalan ağacın
Önündə diz çıkcəm.*

*Əlim siğal çəkəcək
Düyüntü gövdəsinə.
Kövrəlib hay verəcək
Ürəyimin səsinə...*

*Tək ağacın yanında
Təzə ağaç əkəcəm.
Göz yaşımıla suvarıb,
Hər nazını çəkəcəm...*

*Qişda küləkdən, yaya
Qoruyacam quraqdan.
Fərəhələ baxacağam
Mən onlara quraqdan...*

*Doğma hənir eşidib,
Sevinəcək yal-yamac.
Daha darıxmayacaq
Tənhalıqdan tək ağac...*

ŞƏHİD NƏĞMƏSİ

*Biz əbədi ruh oluruq, quşa dönürük,
Sevənlərin gözlərində yaşa dönürük,
Əbəs yerə ölmürük ki, Vətən yolunda,
Müstəqillik sarayında daşa dönürük!*

*Qələbəyə sonsuz ümidi bəsləyirik biz,
Sizdən zəfr xəbərini gözləyirik biz.
Dönbə vətən göylərində qövsü-qüzəhə,
Yurdumuzu galəcəyə səsləyirik biz...*

*El yolunda qan veririk, qanlar töküruk,
Təkcə bayraq qarşısında biz diz töküruk.
Ağlamayı, sizlamayı, şəhidlər ölmür,
Biz ruh olub yurdumuza keşik çəkirik...*

*Dar məqamda kaman kimi gərilirik biz,
Ana yurdun qədəminə sərilirik biz.
Qanımızla elə yeni həyat veririk,
Xalqın xoşbəxt günlərində dirilirik biz...*

GƏRƏK YER KÜRƏSİ VƏTƏNƏ DÖNƏ

*Köksündə ürəyi çevrilib daşa,
İnsan olduğunu insan unudub.
Qənim kəsilibdir qardaş qardaş,
Bizə Yaradanın qəzəbi tutub...*

*Həvəvala burxdıq hisi, pasağı,
Ayn da üzündə ləkə çoxaltıb.
Günəşin öünü kəsib hasarlar,
Ana yurdumuza kölgə çoxaltıb...*

*Suya zəhər qatdıq, göylərə tüstü,
Yerda insan üçün hava, su çatmur.
Küləyin öündə bəndlər qurmuşaq,
Anamız torpağın havası çatmur...*

*Bütün canlılara Yer vətən olsa,
Görərik dünyanan əvəzi yoxdu.
Elə yüksəlib ki, bu yer kürəsi,
Daha fırlanmağa həvəsi yoxdu....*

*Sevgidir qoruyan bəşəriyyəti,
Vicəndir, ağıldır hər dərdə dəvə.
İnsan olduğunu dərk etsə insan,
Gülşənə çevrilər torpaq, su, hava...*

*Didərgin salmışq onu ürəkdən, -
Gərək ilahi ruh bədənə dənə!
İnsan kiçildər kiçik vətənlər,
Gərək Yer kürəsi vətəna dənə...*

ÖLÜMƏ MƏHKUMDU HƏKİMSİZ ÖLKƏ

*Onun geyimi tək üzü də ağıdı,
Tərtəmiz, ağı xalat götürmür ləkə.
Həkim el güvənən bir uca dağdı,
Ölümə məhkumdu həkimisiz ölkə...*

*Bir vaxt qu quşuna qaz deyənlərin,
Külək fəryadını ərzə daşıyr.
Mənə ucuz dərman yaz deyənlərin,
Ucuz cəmdəyini porşə daşıyr...*

*Mərdlərə çatarmı namərdin ərki?
Ləkə vurarlarmı qəlbən pakına?
Elə bilirdilər ki, bu yazıq həkim
Borculliyəs bunların zati-pakına...*

*Susubdur bir yekəqarin yanında,
Üzünə çökübdür xəşif bir kədər.
Pula pul deməyən harun yanında,
Olub hörməti də maşa qədər...*

*Axarı belədir ağı edənlərin,
Yetmir köməyinə mülkü, sarayı...
Bir vaxt həkimlərə lağ edənlərin,
Gözündə boylanır imdad harayı!*

*Həkim virusları almır eyninə,
Həmi evdə qalıb, o işə gedir.
Elə bil kəfəni geiyib syninə,
Qorxunc əzrayilla döyüş gedir...*

TACLI VİRUS VƏ TƏMİZ HAVA

*Yarasi qan verir qoca dünyanın,
Elə bil onun da havası çatmır...*

*Yağış əlac etmir solan güllərə,
Qəlbimdə nə qədər ağrı, acı var.
Bu cırkli dünyanın tomiz əllərə
Bilirsən nə qədər ehtiyacı var?!*

TABUN VƏ QİYAMƏT

*Təmizlik yaradır koronavirus,
Anlaya bilmirik onu biz amma.
Gəlib ki, məhv edə natəmizləri,
Gəlib ki, dünyani sala nizama...*

*O, nə "mən ölü" bilmir, nə də ki "sən ölü",
Düşübüdər hamının kürkünə birə.
Gəlib hasarları söküb dağıda,
Azman cibgirlərin cibinə girə...*

*Vaxt yox kimisə xizləməyə,
Bu balaca varlıq əsir hirsindən.
Gəlib bu dünyamı təmizləməyə
Barut tüstüsündən, zavod hissindən...*

*İnsanı səsləyir insan olmağa,
Deyir ki, öyünmə pul-para ilə.
Deyir ki, pis günə qoyduğun Yeri
Necə təmizləyim mən para ilə?!*

*Deyir: -Pis işlərin bədəlini sən
İndi öz taxtına-tacına ödə!
Bəlkə də gəlib ki, bu təch virus
Bütün tıranları tacından edə...*

*O, təmiz olmayı, insan olmayı
Sağalmaz dərdlərə dəvə gətirib.
Hava təmizlənib o gələn gündən,-
Özüylə bir təzə hava gətirib...*

*Yaxşının öz yeri, pisin öz yeri,
Dünyada hər şeyin öz qiyməti var.
Allahın işinə qarışanların
Qiymət günündə qiyməti var...*

NIQAB VƏ MASKA

*Niqaba lağ edənlər,
Hicabı pisləyənlər
İndi maska taxırlar.
Xirdaca, bapbalaca
Virusdanmı qorxurlar?*

*Bildilərmi boş yerə
Deyilmiş niqab, yaşmaq?
İnsana çox yaraşır
Təmiz adla yaşamaq,
Ləyaqətlə yaşamayaq.*

*Niqab çox ucadayış
Kinayəli sözlərdən. -
Qadını qoruyurmuş
Virus dolu gözlərdən...*

SÜRÜŞMƏ

*Xiffət çəkən dinclik, sevinc taparmı?
Xəberin var ürəyinin çatından?
Çapıb məni haralara aparmır? -
Düşəmmirəm qəmin köhlən atundan...*

*İnanıram hər yetənə yar uya,
Yarımadiq, ömür çatdı yariya,
Ürəyimə düşən dərin yaraya,
Faya varmı cəvahirdən, altundan?!*

*Duyursanmı bu nə qar, nə yağışdır? -
Hikmət nuru taleyə bir naxışdır,
Ağcızı insan, bir özünü yığışdır! -
Səda gəlir göyün yeddi qatndan!*

*Sel kükrayı, dağ sürüşür, nəfəs dər!
Alnimiza yazılıbmış bu qədər!
Günahımız gör böyükmiş nə qədər, -
Yer də qaçır ayağımız altundan...*

Efir mədəniyyəti, yoxsa söyüslər?!

Hüquq normalarla rı ictimai mü nasibətləri ni zamlayan qanun, qaydaların toplusudursa, etika insan davranışını tənzimləyən normalar sistemidir. Qanunlar jurnalıst fəaliyyətinin hüquqi əsasını, etika isə davranışın mənəvi-əxlaqi bazasını təşkil edir.

Jurnalıstin peşə etikası ele bir əxlaq qaydaları sistemidir ki, o, hər bir mətbü orqandan, kanaldan, media qurumundan, jurnalıstdən diqqətli olmayı tələb edir. Jurnalıst peşə etikasına, etik kodekslərə əməl etməli, etik prinsipləri pozma malıdır. Informasiyanı dəqiq, dolğun, obyektiv, qərəzsiz şəkildə çatdırmaq jurnalıstin peşə borcudur. Amma təessüflər olsun ki, bir çox hallarda televiziya məkanında etik kodekslərə riayət olunmur. Bu hal en çox özünü şou programlarda göstərir. Məsələyə qərəzli yanaşma, qarşı tərəfin mövqeyinin eks olunmaması, şəxsi həyata müdaxilə və s. etik prinsiplərin kobud şəkilde pozulmuş formalarıdır.

Şou programlarında söz azadlığı, fikir plüralizmi anlayışları çox zaman yalnız şəkildə nəzərdən keçirilir. Belə olan zəminde isə həmin verilişlərdə efir etikasına uyğun olmayan nəhayət ifadələrə yol verilir. Verilişlər bayağı xarakter halını alır, şou programlar qalmaqlarıla əhatə olunur.

Həm bilməlidir ki, efirdə nəhayət sözər işlətmək, bir-birini təhqir

etmək, vulqar ifadələrden istifadə etmək olmaz. Tamaşaçı qarşısına çıxan hər kəs nümunəvi olmalıdır ki, onu izleyenlər örnek götürsün lər. Şou programlar təkcə veriliş aparıcısının

efir mədəniyyəti ilə ölücmür, təbii ki, burada böyük komanda işi məsəlesi dayanır. Odur ki, prodüsser verilişin samballı alınması üçün ağır yükü çiyinlərinə götürmeli, verilişə dəvet olunan qonağın kimliyinə diqqət yetirməlidir ki, efirdə ümumi mədəniyyətdən uzaq, tamaşaçıların əhval-ruhiyyəsinə pis təsir edən ifadələr işlədilməsin. Verilişdə iştirak edən qonaq da yüksək efir mədəniyyətinə malik olmalı, etik normallara riayət etməlidir.

Ölkənin özəl televiziya kanallarında-ATV, ARB, Xəzər TV-də etik prinsiplərin tez-tez pozulması hallarına rast gəlinir. Məhz bu kanalların şou programlarının etik mənəzərəsi onların ümumi efir mədəniyyəti səviyyəsini müəyyənləşdirir. Çünkü adlarını qeyd etdiyimiz kanalların yayım siyasetində şou programlar üstünlük təşkil edir.

ATV kanalında yayılanan "ATV Maqazin Onlarla", "Günün sədasi", "Birə-bir" kimi verilişlər etik prinsiplərin pozulduğu programlardır. Bele ki, bu verilişlərdə informasiyanın tamlığı

lib. Aparıcı Zümrüd Bədəlova olan "Xəbərətər" verilişini, Vüsələ Kərimovanın "Seher-seher" programını bu baxımdan dəyərləndirə bilərik. ARB kanalının da etik mənəzərəni bütövlükde qənaətbəxş hesab etmek olmaz. Digər kanallarda olduğu kimi bu kanalda da aparıcılara, veriliş formatına, peşəkarlıq səviyyəsinə uyğun olaraq etik qaydalara ya eməl olunur, ya da olunmur. Belə ki, bəzi verilişlərdə efir etikası gözlənilir, bəzilərində isə etik prinsiplər pozulur.

Pesəkar jurnalıstlər etik kodekslərlə əhatə olunmalıdır, cünki etik kodekslər jurnalıstləri doğru yola yönəldir. Belə ki, etika kodeksləri jurnalıstlərə məsuliyyət hissi aşılıyır, onları düzgün qərarlar qəbul etməyə tövq edir.

Hadisələrin dəqiq və konkret faktlar əsasında verilməsi, toplanmış materialların jurnalist peşəkarlığı baxımdan təhlil edilib humanizm nöqtəyi-nəzərin-dən işıqlandırılması, peşə borcunun vicedənla yerinə yetirilərək yaradıcılıq imkanlarından tam istifade edilib peşə mədəniyyətinə uyğun davranış sərgilənməsi jurnalist fəaliyyətində mühim məsələlərdən hesab olunur. Bu baxımdan televiziya məkanının şou programlarında çox zaman əməl olunmayan etik prinsiplərə diqqət yetirilməli, ortaya şou programların yüksək etik mənəzərəsi çıxarılmalıdır.

rəssamı Rafael Həsənovdur. Səhnə əsərində XVIII əsrə Qarabağ xanlığının mərkəzi olan Şuşada baş vermiş tarixi hadisələrdən və Qarabağ hökməri İbrahim xanın ictimai-siyasi, ailə-meşət həyatından bahs edir.

O dövrə xanlıqlara bölünmüş Azərbaycana yiyələnmək istəyən Rusiya və İranla siyasi əlaqələri və dostluq münasibətlərini bərqərar etməyə çalışın İbrahim xan erməni fitnəkarlığının qurbanı olur.

m a y 1
M e m m o -
dovdur.

Fevralın 26-da saat 19:00-də a göstəriləcək tamaşa-nın musiqi tərtibatçısı

Həmid Kazimzadə, geyim rəssamı Aygün Mahmudova, işıq üzrə təsisi Mərahim Fərzəlibəyov, quruluşu rəssamı İsmayılov.

Səhifəni hazırladı: Rövşən Tahir

Təsisçi və baş məsləhətçi:
Aqil Abbas

Baş redaktor:
İradə Tunçay

Qəzet "Ədalət" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnmiş və "Son dakika" MMC Nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

Müelliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

KAPITAL Bankın 1 sayılı Nəsimi rayon filialı.

kod: 200112 h/h
Müxbir hesab: 0137010001994
S.W.I.F.T. Bik: AIIBAZ 2xhesab N: 3807001941100451111 VOEN: 1300456161
İndeks: 0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

Aygün Səmədzadənin dedikləri bəyənilmədi

"Bayağı mahniları oxuyan ifaçılar mənə müraciət etməsinlər. İnididən deyirəm. Necə ki, müğənni bəstəkar seçir, bəstəkar da müğənnini seçir".

Adalet.az saytı xəbər verir ki, bu sözləri Respublikanın Xalq artisti, bəstəkar Aygün Səmədzadə "Söhbət var" verilişində qonaq olarkən söyləyib:

"Əgər bayağı ifaçıları seçsəm, mən Aygün Səmədzadə olmaram. Peşəkar ifaçıların yaradıcılığına müraciət etməsi mənim şansımdır. Mənə müraciət edən kəsərlərin hərəsinin gözəl səsi var. Hər biri forqlidir, hər biri gözəldir".

Qeyd edək ki, Aygün Səmədzadənin bu fikri insanlar tərəfindən birmənalı qarşılanmayıb. Kimisi onun dediklərini dəstəkləsə də, bəziləri ona qarşı çıxıb, onu müğənniləri bəyənməməkdə ittihəm edib.

**Vəfa Nəfəsə söz atdı:
"Qalmaqal acizlikdir"**

"Hər kəs bacardığı işi görür. Sənəti ilə tanına bilməyənlər qalmaqala əl atır".

Adalet.az saytı xəbər verir ki, bu sözləri müğənni Vəfa Şərifova "Instagram" hesabında yazıb:

"Qalmaqal bir sənətçinin ən böyük acizliyi və çərəsizliyidir.

Günlərdir, efirdə adım çəkilərək haqqında yalan şayılər danişılır. Məndən cavab gözləyənlər boşuna gözləməsin. Mənimlə özünüzü reklam edə bilməyəcəksiniz".

Qeyd edək ki, Aqşin Fatehin Nəfəslə iş birləşini dayandıraraq Vəfa Şərifovanın yanına getməsi və onunla duet oxuması üçük arasında qalmaqala səbab olub. Aqşin Fateh Nəfəsi günahlandırıb, Nəfəs isə Aqşini ittihəm edib. Nəfəsin ard-arda müxtəlif programlarda Vəfanın adını çəkməsindən sonra xanım Şərifova "Instagram" hesabında qeyd etdiyimiz postu paylaşış.

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı tərəfindən "Caetano Group" MMC-yə verilmiş 2184981- 20018500 nömrəli çeklə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xirdalan şəhəri, 26-cı məhəllə, mənzil 27-də yaşayış Həşimova Validə Fazil qızına aid ev Müqaviləsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdam rayonu Qiyaslı kəndində anadan olmuş 16.05.1971-ci il təvəllüdü Cəfərov Zahid İsmayıllı oğluna verilmiş hərbi bilet itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Astara rayonu Ərçivan kənd sakini Məmmədov Səmədulla Əliyə ogluna Astara rayon Aqrar İslahat Komisiyyasının 24 noyabr 2003-cü il 06 sayılı qərarı ilə verdiyi Torpaq sahəsinin plan və ölçüsü (ANo 493209) itdiyi üçün etibarsız sayılsın.

Vaqif Nəsib Sarıhüseynoğlu ailə üzərlə ilə birlikdə

ZEYNƏB və CƏLALİN

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun əzizlərinə dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Tiraj: 2000

Sifariş: 61

Çapa imzalanmışdır:
12.02.2021

ƏDALƏT •

13 fevral 2021-ci il